

Conseil supérieur
de la Justice
Hoge Raad
voor de Justitie

OPVOLGINGSVERSLAG

VAN HET BIJZONDER ONDERZOEK NAAR HET DOSSIER
STEVE BAKELMANS

VERSLAG GOEDGEKEURD DOOR DE ALGEMENE VERGADERING
VAN DE HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE OP 23 FEBRUARI 2022

Opvolgingsverslag van het bijzonder onderzoek naar het dossier Steve Bakelmans

Verslag Goedgekeurd door de Algemene Vergadering van de Hoge Raad voor de Justitie
op 23 februari 2022.

Er bestaat ook een Franse versie van dit verslag.

Il existe aussi une version française du présent rapport.

U kan dit document raadplegen of downloaden op de website van de Hoge Raad voor de Justitie.

www.hrj.be

INHOUD

1. De opvolging in een oogopslag	1
2. Het bijzonder onderzoek	13
3. Methodologie	14
4. Evaluatie of de aanbevelingen opgevolgd zijn	15
4.1. Aanbevelingen A1 en A3	16
4.2. Aanbeveling A2.....	21
4.3. Aanbeveling B4.....	24
4.4. Aanbeveling B5.....	28
4.5. Aanbeveling B6.....	28
4.6. Aanbeveling B7	30
4.7. Aanbeveling B8.....	33
4.8. Aanbeveling B9.....	33
4.9. Aanbeveling B10.....	35
4.10. Aanbeveling C11 tot C13.....	36
4.11. Aanbeveling D14.....	41
4.12. Aanbeveling D15.....	46
4.13. Aanbeveling E16	48
4.14. Aanbeveling E17	49
4.15. Aanbeveling E18	50
4.16. Aanbeveling F19	51
4.17. Aanbeveling F20	56
4.18. Aanbeveling F21	57
5. Besluit.....	58

1. DE OPVOLGING IN EEN OOGOPSLAG

Per aanbeveling is met een kleurcode aangegeven of en door wie er gevolg aan is gegeven:

	Er is gevolg gegeven aan de aanbeveling.
	De aanbeveling is grotendeels uitgevoerd.
	Het uitvoeren van de aanbeveling is opgestart.
	Er is geen gevolg gegeven aan de aanbeveling.
	Er is onvoldoende informatie beschikbaar om te beoordelen of aan de aanbeveling gevolg is gegeven.
	Er is gekozen voor een alternatief.

	Wetgever	Bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister	Hof van beroep	Parquet-generaal	Rechtbank van eerste aanleg	Parquet van eerste aanleg
A. Stelsel van 'vrijheid onder voorwaarden'.						
1. Zorg ervoor dat de voorwaarden gebaseerd zijn op een deskundige risicotaxatie en dat deze zijn aangepast aan de situatie en de persoonlijkheid van de betrokkene.			NVT			

	Hof van beroep	Parquet-generaal	Rechtbank van eerste aanleg	Parquet van eerste aanleg
A. Stelsel van 'vrijheid onder voorwaarden'.				
2. Zorg voor een betere opvolging van het naleven van deze voorwaarden.	NVT	NVT		

	Wetgever	Bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister
A. Stelsel van 'vrijheid onder voorwaarden'.		
3. Zorg ervoor dat de voorwaarden blijven gelden tot er een definitieve uitspraak ten gronde is. Verzeker hierbij een periodieke verslaggeving en de mogelijkheid om de opheffing of de wijziging van de opgelegde voorwaarden te vragen.		

	Hof van beroep	Parquet-generaal	Rechtbank van eerste aanleg	Parquet van eerste aanleg
B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.				
4. Creëer en versterk een cultuur van samenwerking en uitwisseling van gegevens tussen verschillende diensten. Het is aangewezen dat het Openbaar Ministerie dit coördineert.				

	Wetgever	Bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister
B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.		
5. Richt een kruispuntbank op teneinde informatie in de verschillende gegevensbanken over personen die het voorwerp uitmaken van juridische maatregelen, toegankelijk te maken voor de politionele autoriteiten en het Openbaar Ministerie.		

	Parquet-generaal	Rechtbank van eerste aanleg
B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.		
6. Voeg relevante informatie met betrekking tot eerdere strafdossiers, zoals relevante vonnissen en arresten met voorgaande veroordelingen.		

	College hoven en rechtbanken	College openbaar ministerie	Hof van beroep	Parquet-generaal	Rechtbank van eerste aanleg	Parquet van eerste aanleg
B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.						
7. Ga in elk strafdossier na of het met een opsluitingsfiche vervolledigd moet worden wanneer de beklaagde reeds in detentie heeft gezeten.	NVT	NVT	NVT			

	Bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister
B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.	
8. Herbekijk de huidige vorm van de opsluitingsfiche. Maak ze volledig, meer leesbaar en begrijpelijk.	

	College openbaar ministerie	Parquet-generaal	Parquet van eerste aanleg
B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.			
9. Herzie en promoot het gebruik van het standaardformulier "Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep" en de communicatie hieromtrent, rekening houdend met een dynamisch prioriteitenbeleid en ketenbewustzijn.	NVT		

	College hoven en rechtbanken	Hof van beroep	Rechtbank van eerste aanleg
B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.			
10. Laat de door het Openbaar Ministerie gevorderde straf op het zittingsblad acteren.	NVT		

	College hoven en rechtbanken	Hof van beroep	Rechtbank van eerste aanleg
C. Organisatie en dienstregeling.			
11. Voorzie in de mogelijkheid dat magistraten uit burgerlijke kamers kunnen zetelen in correctionele kamers. Stimuleer daartoe vooraf opleidingen, het opbouwen van ervaring en intervisie.	NVT		

	College hoven en rechtbanken	College openbaar ministerie	Hof van beroep	Parquet-generaal	Rechtbank van eerste aanleg
C. Organisatie en dienstregeling.					
12. Vermijd een andere samenstelling van de zetel die oordeelt over de grond van de zaak en de zetel die oordeelt over de onmiddellijke aanhouding.	NVT	NVT		NVT	

	College hoven en rechtbanken	Hof van beroep	Rechtbank van eerste aanleg
C. Organisatie en dienstregeling.			
13. Vermijd het sluiten van kamers en wees bewust van de risico's die hieraan verbonden zijn.	NVT		
a) Vermijd het sluiten van kamers zoveel mogelijk.	NVT		
b) Wanneer een kamer toch wordt gesloten: <ul style="list-style-type: none"> - moet in onderling overleg tussen het hof van beroep en het parket-generaal worden nagegaan wat de concrete gevolgen zijn voor de op deze kamer reeds vastgestelde en nog vast te stellen dossiers; - screen deze zaken ook op risico's en prioriteiten (verjaring, procedurele problemen, gevaar voor de openbare veiligheid, enz.). 	NVT		
c) Herverdeel de zaken over andere correctionele kamers.	NVT		

	Hof van beroep	Parquet-generaal
D. Behandeltermijnen		
14. Beheer ook in hoger beroep de behandeltermijnen in strafzaken op een ketengerichte manier en monitor op afwijkingen		
a) Hou de behandeltermijnen zo kort mogelijk en zorg ervoor dat de totale behandeltermijn vanaf de ontvangst van dossier waartegen hoger beroep is aangetekend tot de uitspraak van het arrest de termijn van één jaar niet overschrijdt.		
b) Stel voor iedere fase van de procedure concrete en duidelijke doelstellingen voor de behandeltermijnen. Het parket-generaal en het hof van beroep maken hierover afspraken en stellen hun doelstellingen op elkaar af.		
c) Communiceer deze doelstellingen binnen de organisatie en zie er op toe dat deze door iedereen gekend zijn.		
d) Zorg ervoor dat de behandeltermijnen binnen de vooropgestelde termijnen blijven.		
e) Organiseer de monitoring van de behandeltermijnen zo dat individuele dossiers waarvan de behandeltermijn afwijkt van de doelstelling tijdig worden opgemerkt. Ga na wat de oorzaak is van de afwijking en neem maatregelen indien nodig.		
f) Evalueer deze doelstellingen regelmatig, stuur bij en overleg indien nodig.		

	College hoven en rechtbanken	Hof van beroep	Rechtbank van eerste aanleg
D. Behandeltermijnen			
15. Vermijd dat strafzaken voor een onbepaalde termijn worden uitgesteld.	NVT		

	Wetgever	Bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister
E. Investeringen		
16. Breid het aanbod uit van diensten gespecialiseerd in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten.		

	Bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister
E. Investerings	
17. Zorg voor een goede begeleiding van gedetineerden met het oog op re-integratie in de maatschappij.	
18. Zorg dat vertrekkende magistraten onmiddellijk vervangen worden.	

	Wetgever	Bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister	College hoven en rechtbanken	College openbaar ministerie	Hof van beroep	Parquet-generaal	Rechtbank van eerste aanleg	Parquet van eerste aanleg
F. Seksueel geweld.								
19. Heb aandacht voor de behandeling van zaken van seksueel geweld. Zet de aanbevelingen uit het verslag "naar een betere aanpak van seksueel geweld" van 25 april 2019 om in de praktijk.								

	Wetgever	Rechtbank van eerste aanleg
F. Seksueel geweld.		
20. Zorg ervoor dat artikel 35§6 van de wet op de voorlopige hechtenis beter toegepast en nageleefd kan worden in de onderzoeksgerechten.	NVT	

	Wetgever	Bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister
F. Seksueel geweld.		
21. Bevorder het wetenschappelijk onderzoek naar seksueel geweld en gebruik geschikte risicotaxatie-instrumenten.		

2. HET BIJZONDER ONDERZOEK

De moord op Julie Van Espen heeft veel maatschappelijke beroering gewekt.

Steve Bakelmans was, na vorige feiten van verkrachting en diefstal met geweld, in vrijheid gesteld in afwachting van zijn proces in hoger beroep. Hij was in eerste aanleg veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf maar werd niet onmiddellijk aangehouden.

De Hoge Raad voor de Justitie heeft onderzocht “op welke manier het gerecht met het dossier van Steve Bakelmans is omgegaan”.

De behandeling in eerste aanleg heeft geen nodeloze of moeilijk te verklaren vertragingen gekend. De HRJ betreurt echter dat er slechts een beperkte risico-taxatie is gebeurd. Het is ook jammer dat bij de vrijlating eerder standaardvoorwaarden dan voorwaarden op maat werden opgelegd, en dat deze maar voor een zeer beperkte tijd van toepassing zijn geweest. De naleving van deze voorwaarden werd enkel op formele wijze opgevolgd. De beslissing om de onmiddellijke aanhouding niet te bevelen kan verwonderen, maar het recidivegevaar was toen geen wettelijke grond om de onmiddellijke aanhouding te bevelen.

Er was in die periode een onderbezetting in de strafsectie van het Hof van beroep te Antwerpen¹. Toch was de lange doorlooptijd op het niveau van beroep een disfunctie. Geen van de actoren in hoger beroep heeft de zaak behandeld binnen de termijn die zij zelf nastreven, en er werd geen prioritaire behandeling aan gegeven. Er was te weinig overleg tussen het parket-generaal en het hof van beroep over het zittingsmanagement van de kamer C2 en het voornemen om de kamer te sluiten. Het verdient aanbeveling kamers niet te sluiten en naar andere oplossingen te zoeken. De dossiers van een op non-actief gestelde kamer moeten worden herverdeeld over andere kamers, minstens moet men een screening uitvoeren om te kijken of er prioritaire dossiers bij zijn.

Het is duidelijk dat de strafprocedure helemaal afgerond had kunnen zijn voor de feiten van 4 mei 2019 als de tijd die men heeft genomen om de zaak te behandelen niet zo lang was geweest.

Men moet een dossier ook zo opbouwen dat het alle informatie bevat die nuttig is voor alle volgende partners in de keten.

De tragiek van het gewelddadige overlijden van Julie Van Espen verplicht iedereen om de gebeurtenissen in een breder perspectief te bekijken. Het bijzonder onderzoek dat de HRJ heeft gevoerd, bevestigt vooral de nood aan een verhoogd bewustzijn bij alle partners in de strafrechtketen en aan meer aandacht en zorg die dossiers van seksueel geweld vereisen, meer specialisatie bij alle ketenpartners, een kwalitatieve risicotaxatie en een voldoende aanbod van externe expertise, opvolging en behandeling in gevallen van seksueel geweld. Deze noodzaak heeft ertoe geleid dat de HRJ aanbevelingen aan verschillende overheden heeft geformuleerd.

De algemene vergadering van de HRJ heeft het rapport goedgekeurd op 19 december 2019. Het rapport met de aanbevelingen vindt u hier: <https://hrj.be/nl/publicaties/2019/bijzonder-onderzoek-van-het-dossier-van-steve-bakelmans->.

¹ Begin 2019 verminderde het aantal magistraten in de strafsectie met 18%.

3. METHODOLOGIE

De VAOC besliste op 7 januari 2021 om na te gaan in welke mate gevolg is gegeven aan de aanbevelingen van het bijzonder onderzoek van 19 december 2019.

De aanbevelingen zijn vooreerst gericht aan de Antwerpse actoren die rechtstreeks betrokken waren bij de zaak Steve Bakelmans. Dat zijn het hof van beroep, het parket-generaal, de rechtbank van eerste aanleg en het parket bij die rechtbank. De vragen werden verzonden naar de korpschefs van deze gerechtelijke entiteiten.

Er gingen ook vragen naar de wetgever, de federale minister van Justitie en de gemeenschapsministers bevoegd voor de justitiehuisen.

Omdat zowel de zaak, het rapport als de aanbevelingen de werking van justitie in haar geheel aanbelangen, werd ook bij de andere hoven van beroep, parketten-generaal, rechtbanken van eerste aanleg en parketten gepolst naar de wijze waarop ze met de aanbevelingen zijn omgegaan.

Het College van het openbaar ministerie heeft de antwoorden van de parketten-generaal en van de parketten gebundeld in één globale nota. Deze nota schetst hoe parketten en parketten-generaal hebben gereageerd op de aanbevelingen. De nota vermeldt niet steeds om welke parketten of parketten-generaal het gaat. De beschreven reacties zijn ook niet steeds gelijk. Dit verslag verwijst op niet-exhaustieve wijze naar verschillende punten uit de nota.

Het College van de hoven en rechtbanken deelde bij brief van 9 april 2020 mee welke initiatieven het genomen heeft naar aanleiding van het bijzonder onderzoek. De voorzitter van het college was eerder – samen met twee bureauleden van de HRJ – gehoord in de parlementaire commissie justitie². Naar aanleiding van de ronde tafel 'seksueel geweld' heeft het in november 2019 'eenieder betrokken in de afhandeling van dergelijke zaken' gesensibiliseerd en een rondvraag georganiseerd, waarvan de resultaten aan de HRJ werden meegedeeld.

De Hoge Raad voor de Justitie kreeg voorafgaand aan dit opvolgingsonderzoek van Antwerpse gerechtelijke entiteiten nota's en mededelingen over hoe ze gereageerd hebben op het bijzonder onderzoek. Het liet toe de vragen over de aanbevelingen te verfijnen, door rekening te houden met die mededelingen en nota's. Aan de overige gerechtelijke entiteiten werd gevraagd hoe ze zijn omgegaan met de aanbevelingen zoals geformuleerd in het rapport.

Wat justitie betreft, staan de antwoorden van de Antwerpse gerechtelijke entiteiten centraal. De weergave van hun antwoorden wordt aangevuld met de antwoorden van de overige gerechtelijke entiteiten. Die antwoorden staan niet centraal. Enkel wat relevant is voor dit opvolgingsverslag wordt vermeld zodat de weergave beknopt en punctueel blijft.

De wetgever en het beleid zijn mee verantwoordelijk voor een goed werkende justitie. Ook zij werden bevestigd over de aanbevelingen vervat in het rapport Bakelmans. De wetgever stuurde als antwoord de standpunten van enkele politieke partijen door. Deze worden niet opgenomen in de tekst. Ook de minister van justitie en de gemeenschaps- of gewestministers hebben geantwoord. Hun antwoorden worden weergegeven in dit verslag.

² Meer bepaald op 8 januari 2020, zie "55U0296" op <http://www.dekamer.be/kvvcr/media5/index.html?language=nl&sid=55U0296>

De Antwerpse gerechtelijke entiteiten, de beide colleges en de verschillende ministers aan wie een aanbeveling was gericht, is gevraagd om hun opmerkingen te formuleren bij het gedeelte van het verslag dat op hen betrekking had. De ontvangen opmerkingen zijn door de HRJ geanalyseerd en waar nodig is het verslag aangepast.

Werden bevraagd	Antwoord
De wetgever	Ja
De minister van Justitie	Ja
De gemeenschaps- of gewestministers (bevoegd voor de <u>justitiehuizen</u>) ³	Ja
Het College van het openbaar ministerie	Ja
De procureur-generaal bij het hof van beroep Antwerpen	Ja
De eerste voorzitter van het hof van beroep Antwerpen	Ja
De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen	Ja
De procureur des Konings bij de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen	Ja
De vier overige eerste voorzitters van de hoven van beroep	2 van de 4
De vier overige procureurs-generaal bij de hoven van beroep	Gecentraliseerd via College OM
De 12 overige voorzitters van de rechtbanken van eerste aanleg	10 van de 12
De 12 overige procureurs des Konings bij de rechtbanken van eerste aanleg	Gecentraliseerd via College OM

4. EVALUATIE OF DE AANBEVELINGEN OPGEVOLGD ZIJN

Hierna worden de aanbevelingen weergegeven. Bij iedere aanbeveling wordt vermeld aan welke actoren ze gericht was.

De beoordeling van de opvolging is gebaseerd op de antwoorden die de actoren gaven op de vragen die de HRJ gesteld heeft naar aanleiding van dit opvolgingsonderzoek. Tevens wordt rekening gehouden met de wetgeving en parlementaire werkzaamheden.

Op die basis geeft de HRJ een korte beoordeling.

Het valt niet uit te sluiten dat er zich na de bevraging wijzigingen voordeden in de werkwijze die de actoren geïmplementeerd hebben. Ook het beleid en de wetgeving kunnen wijzigen.

³ De Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie werd niet bevraagd.

Om zo actueel mogelijk te zijn werd een ontwerp van opvolgingsverslag naar alle actoren doorgestuurd teneinde hen toe te laten hetzij opmerkingen te formuleren, hetzij wijzigingen mee te delen.

4.1. AANBEVELINGEN A1 EN A3

A. Stelsel van 'vrijheid onder voorwaarden'.

1. Zorg ervoor dat de voorwaarden gebaseerd zijn op een deskundige risicotaxatie en dat deze zijn aangepast aan de situatie en de persoonlijkheid van de betrokkene.

A. Stelsel van 'vrijheid onder voorwaarden'.

3. Zorg ervoor dat de voorwaarden blijven gelden tot er een definitieve uitspraak ten gronde is. Verzekeer hierbij een periodieke verslaggeving en de mogelijkheid om de opheffing of de wijziging van de opgelegde voorwaarden te vragen.

De aanbeveling A1 was gericht aan:

- De wetgever
- De bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister
- Het hof van beroep
- Het parket-generaal
- De rechtbank van eerste aanleg
- Het parket bij de rechtbank van eerste aanleg

De aanbeveling A3 was gericht aan:

- De wetgever
- De bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister

Ontvangen antwoorden

Het parket bij de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen geeft de volgende antwoorden.

- Bij gerechtelijke onderzoeken wordt aan deskundigen (psychiaters/psychologen) de opdracht gegeven om een risicotaxatie te maken. Er is echter een structureel gebrek aan beschikbare deskundigen. Het parket ondernam pogingen om hieraan te verhelpen, maar volgens hen is dit een structureel probleem dat op federaal niveau moet worden opgelost.
- Er werden maatregelen genomen om van het gerechtelijk onderzoek tot de behandeling ten gronde een zo volledig mogelijk beeld te geven van de persoonlijkheid, de onderliggende problematieken en de aanwezige risico's ⁴. De bedoeling is alle mogelijk relevante stukken uit Sidis Suite en uit het Geïntegreerd Elektronisch

⁴ Dienstnota 4/2020 d.d. 25 februari 2021 Werkprocessen fase 1: Voorleidingen: Stoffering van het dossier in de fase van het gerechtelijk onderzoek, met het oog op toetsing voorwaarden Wet Voorlopige Hechtenis.

Justitieel Opvolgingsdossier (GEJO) aan het dossier te voegen. Er is ook een dienstnota ⁵ om het dossier zo actueel en volledig mogelijk te maken voor de behandeling ten gronde, en waar nodig relevante stukken aan het dossier toe te voegen.

- Er kan een deskundige worden aangesteld in toepassing van artikel 9bis van de Probatiewet. Dit moet wel nuttig zijn en de betrokkene moet de feiten hebben toegegeven. Het Openbaar Ministerie baseert dan zijn vordering op dit verslag (indien beschikbaar).
- Eén van de gespecialiseerde zedenmagistraten is lid van de werkgroep 'risicotaxatie'. Andere leden zijn justitieassistenten, academici en experts forensische hulpverlening en experts van het gevangeniswezen. De magistraat zorgt voor terugkoppeling van de opgedane expertise. Zo suggereerde zij aan het IGO om in de grondige opleiding seksueel geweld ook in te gaan op de risicotaxatie⁶.

Het **parket-generaal bij het hof van beroep Antwerpen** benadrukt dat de voorwaarden door de zetel worden bepaald op basis van de gegevens van het dossier. Het parket-generaal heeft wel een nieuw werkproces "vrijheid onder voorwaarden" opgesteld om tijdig een verlenging/wijziging van een vrijheid onder voorwaarden te verkrijgen wanneer de verantwoordelijkheid daarvoor bij het parket-generaal ligt. Voor het overige wordt verwezen naar de dienstnota's 4/2020 en 14/2021 van de procureur des Konings Antwerpen⁷.

De **rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** benadrukt in de eerste plaats dat een betere behandeling van zaken van seksuele delinquentie hoog op de agenda is blijven staan. De rechtbank probeert ook de andere rechtbanken van eerste aanleg mee te krijgen in dit verhaal. Zo werd tweemaal uitgebreid verslag gedaan aan de Nederlandstalige conferentie van rechtbanken van eerste aanleg van hun initiatieven, is men verder in overleg gegaan met het plaatselijke parket, is men de problematiek van de slechte vergoeding van de gerechtspsychiaters actief blijven opvolgen, en heeft men vooral de hele problematiek opnieuw doen leven vanuit de eigen rechtbank en het College van de hoven en rechtbanken. De voorzitter van de rechtbank nam het initiatief om onder de auspiciën van het College van de hoven en rechtbanken alle rechtbanken van eerste aanleg samen te brengen voor overleg over de aanbevelingen van het bijzonder onderzoek en over de beide HRJ rondetafelconferenties rond seksuele delinquentie, alsook over de initiatieven genomen door de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen en de andere rechtbanken van eerste aanleg inzake dit thema. De rechtbank benadrukt dat ze reeds voor het bijzonder onderzoek aan de slag waren gegaan. Er werden zowel intern als met het Openbaar Ministerie concrete afspraken gemaakt. Daarop kwam positieve feedback van het terrein. Tegelijk twijfelden vele entiteiten over wat ze met sommige aanbevelingen concreet moesten aanvangen en over de invulling van het concept 'betere risicotaxatie' zoals ook gebruikt door de HRJ. De rechtbank heeft ook overleg opgestart met de ketenpartners (de ministers, de FOD Justitie, de HRJ, het IGO, onderzoeksrechters). De rechtbank geeft aan dat het een boeiende uitwisseling van ideeën was en men soms tot engagementen kwam om de aangekaarte zaken op te nemen.

⁵ Dienstnota 14/2021 d.d. 25 maart 2021 Werkprocessen fase 2: Het extra stofferen van een strafdossier dat in behandeling is bij de strafrechter ten gronde. Zie verder aanbeveling B.6

⁶ Het parket verwijst in dit verband naar het initiatief van de Vlaamse minister van justitie om ook binnen de justitiehuisen te werken aan een systematische risicotaxatie rond de vrijheid onder voorwaarden en andere mandaten. De werkgroep stelde recent een omstandige visietekst op aangaande risicotaxatie en risicomangement. Er zal nu een overheidsopdracht worden uitgeschreven om deze ideeën in de praktijk te concretiseren..

⁷ Zie voetnoten 3 en 5.

De rechtbank van eerste aanleg Antwerpen onderkent het belang van een betere risicotaxatie. Ze neemt deel aan een project uitgaande van de minister van Justitie voor de opmaak van een risicotaxatie-instrument, en ze kaart de noodzaak aan van centra voor observatie, diagnose en risicotaxatie. De rechtbank heeft ook met het parket afspraken gemaakt over het volledig en adequaat samenstellen van het dossier. De rechtbank geeft aan dat haar rechters duidelijk positief zijn over deze evolutie omdat ze hierdoor met meer kennis van zaken en aangepast aan de situatie en de persoonlijkheid van de betrokkene kunnen beslissen. Ook de psychiaters melden aan de rechtbank dat ze op basis van deze andere samenstelling van dossiers betere inschattingen kunnen maken (bijvoorbeeld door kennis te kunnen nemen van eerdere psychiatrische verslagen, wat voorheen niet steeds het geval was).

Een klassieke deskundigenopdracht bevat in de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen sinds enkele jaren al een inschatting van de kans op recidive, maar de onderzoeksrechters vragen nu bij de aanstelling van gerechtspychiaters ook een risicotaxatie. Een kwalitatiever en omvattender gevoerd onderzoek kan de risicotaxatie immers nog verbeteren. Er worden ook wel nog maatschappelijke onderzoeken en beknopte inlichtingsonderzoeken gevraagd, maar door de vollediger en adequate samenstelling van het dossier is dit niet altijd echt nodig. Daarenboven blijft de capaciteit van het justitiehuis Antwerpen (Turnhout en Mechelen zitten iets beter) nog steeds problematisch. Hierover loopt volgens de rechtbank overleg met het justitiehuis en hun centrale dienst, en er zou, in beperkte mate, beterschap in het vooruitzicht zijn.

Dit impliceert niet dat voorheen vele dossiers onvolledig waren en niets van de vermelde zaken bevatten, maar het gebeurt nu veel systematischer, en het resultaat is aldus vollediger en de risicotaxatie beter.

Tot slot stelt de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen dat:

- er een blijvende discrepantie is tussen de vraag naar zeer individuele voorwaarden in het bijzonder onderzoek, en het feit dat het justitiehuis niet al te precieze voorwaarden wil omdat dit in de praktijk een vlotte werking bemoeilijkt (bijv. begeleiding door een bepaalde persoon, die vervolgens niet kan enz.) Ook bij de (door de rechtbank georganiseerde) rondetafels werd er op aangedrongen het justitiehuis een opdracht te geven die weliswaar duidelijk op de persoon geïndividualiseerd is, maar tegelijk een soepele begeleiding zonder talrijke formele problemen mogelijk maakt;
- het beperkt aantal deskundigen een grote risicofactor blijft (er zijn er te weinig, hun deskundigheid is niet altijd gegarandeerd, hun vergoeding staat niet in verhouding tot de soms nodige tijd enzovoort). De rechtbank heeft zich dan ook herhaaldelijk ingespannen om de problemen met de inzet van psychiaters en psychologen op te volgen en waar mogelijk te remediëren of aan te kaarten. Zo worden de tarieven aangepast en organiseerde de rechtbank een overleg tussen het taxatiebureau, de onderzoeksrechters en de belangrijkste deskundigen. Met de belangrijkste psychiaters werd ook de invulling van de risicotaxatie besproken.
- dat de rechtbank deelneemt aan een project uitgaande van de minister van Justitie voor de opmaak van een risicotaxatie-instrument, en dat ze de noodzaak aankaarten van centra voor observatie, diagnose en risicotaxatie.

Het **Antwerpse hof van beroep** deelt mee dat als de kamer van inbeschuldigingstelling voorwaarden oplegt in het kader van een vrijheid onder voorwaarden, dit meestal pas gebeurt nadat de forensische psychiater zijn verslag heeft neergelegd. Het stelt ook vast dat er in deze verslagen niet steeds een doorgedreven risicotaxatie aanwezig is. Een dergelijke risicotaxatie is een apart onderzoek dat eigenlijk buiten de klassieke opdracht valt. De deskundige zal dat dan ook enkel doen wanneer hiertoe opdracht werd gegeven door de onderzoeksrechter. De kamer van inbeschuldigingstelling doet — behoudens wanneer het dossier tot zich getrokken wordt (wat zelden of nooit gebeurt) — niet zelf aan actieve informatiegaring. Toch kan soms - om rekening te houden met de situatie en persoonlijkheid - een uitstel verleend worden om partijen of het Openbaar Ministerie toe te laten bijkomende stukken neer te leggen.

In de nota van het **College van het openbaar ministerie** wordt erop gewezen dat het niet kan antwoorden op de vraag hoe de rechter de voorwaarden bepaalt. Het preciseert dat elk Openbaar Ministerie rekening houdt met tal van factoren bij het bepalen van zijn vordering.

Deze aanbeveling was niet gericht aan het **College van hoven en rechtbanken**. Toch heeft het College van hoven en rechtbanken deze aanbeveling besproken. Het verwijst wat de risicotaxatie betreft naar de nood aan ondersteuningsdiensten buiten de gerechtelijke wereld. Het meent dat een risicotaxatie een bijkomende investering vraagt in middelen en mensen. Het College merkt ook op dat het in het voorjaar van 2021 alle actoren van de strafrechtelijke keten heeft samengebracht met oog op sensibilisering en uitwisseling van 'good-practices' inzake de aanpak van dossiers seksueel geweld.

Aanbevelingen A1 en A3 richtten zich ook tot de **federale, gemeenschaps- of gewestministers**.

De **minister van Justitie** stipt aan dat hij een wetsvoorstel betreffende de aanbeveling in kwestie steunt⁸. Essentie van het wetsvoorstel is dat de voorwaarden blijven gelden tot er een definitieve uitspraak is. Er is een advies van de Raad van State over het wetsvoorstel en de minister zegt dat er amendementen worden opgesteld. De definitieve bespreking van het wetsvoorstel is nog niet aangevat. De minister geeft aan dat hieromtrent ook overleg met de gemeenschappen zal worden gepleegd, aangezien de periodieke verslaggeving tot de bevoegdheid van de justitiehuisen behoort.

De **Vlaamse minister van Justitie en Handhaving** geeft aan bezig te zijn met de implementatie van een beleid rond het gebruik van risicotaxatie en -management door justitieassistenten in de justitiehuisen in het kader van hun advies- en begeleidingsopdrachten. Samen met een groep experts werd hierrond een visietekst opgemaakt. Voor de verdere uitwerking en concretisering van deze visie loopt een aanbesteding, conform de regels van de openbare aanbestedingen. Er werden ook 10 psychologen aangeworven om de eerste stenen te leggen en psychodiagnostiek en risicotaxatie in de justitiehuisen uit te voeren.

De **minister van de Justitiehuisen van de Federatie Wallonië-Brussel** verduidelijkt dat de justitiehuisen hun opdrachten onder gerechtelijk mandaat uitvoeren en dat het mandaat de tussenkomst van de justitieassistent bepaalt door de waarborgen van de vrijheid onder voorwaarden vast te leggen. Er wordt verduidelijkt dat de situatie van de betrokkene regelmatig wordt beoordeeld via tripartiete gesprekken (justitieassistent/rechtzoekende/psycholoog). In de Federatie Wallonië-Brussel is er een richtlijn om de contacten tussen de justitieassistent en de politie te vergemakkelijken bij de opvolging van de begeleidingen. Ze voegt eraan toe dat haar administratie de opdrachtgevende overheden via regelmatig overleg sensibiliseert voor

⁸ Wetsvoorstel van 17 februari 2020 (van K.Gabriëls) tot wijziging van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis wat de termijn van de opgelegde voorwaarden in geval van vrijlating onder voorwaarden betreft, *Parl.St.Kamer*, 2019-2020, nr. 55-1032/001. Zie <https://www.dekamer.be/FLWB/PDF/55/1032/55K1032001.pdf>

de noodzaak om voorwaarden op maat aan te bieden opdat ze doeltreffend zouden zijn. De minister stipt tot slot aan dat de aanbeveling van de Hoge Raad voor de Justitie betreffende de alternatieven voor de voorlopige hechtenis werd besproken door een werkgroep van de IMC (Interministeriële Conferentie) van de Justitiehuzen en dat de impact die zo'n wetswijziging zou hebben werd geëvalueerd.

Een hof van beroep meldt dat het hof pas beslist om iemand onder voorwaarden in vrijheid te stellen als het ervan overtuigd is dat dat zonder risico kan. Die beslissingen worden genomen na debatten en een risicotaxatie op basis van het strafdossier en de informatie van het Openbaar Ministerie.

Volgens **een rechtbank van eerste aanleg** voorziet de wet om bij seksuele misdrijven steeds een deskundig onderzoek te laten plaatsvinden door een psychiater/psycholoog. Een vrijlating onder voorwaarden wordt slechts zinvol overwogen nadat een dergelijk verslag aan het strafdossier is gevoegd. Het spreekt volgens deze rechtbank voor zich dat een dergelijk verslag altijd is aangepast aan de situatie en de persoonlijkheid van de verdachte.

Verskillende gerechtelijke entiteiten merken op dat de toepassing van artikel 9bis van de Probatiewet problemen stelt in de praktijk. Ook wordt opgemerkt dat het begrip 'risicotaxatie' nog niet steeds voldoende duidelijk is.

Beoordeling door de HRJ

De Antwerpse rechtbank van eerste aanleg en het Antwerpse parket hebben niet stilgezeten op het vlak van de aandacht voor een goede risicotaxatie bij de behandeling van zaken van seksuele delinquentie. Zij namen initiatieven om een betere risicotaxatie mogelijk te maken. Zo worden meer gegevens aan het strafdossier gevoegd en wordt de risicotaxatie mee opgenomen in de opdracht die onderzoeksrechters aan gerechtsdeskundigen geven. Er worden onderzoeken gevraagd aan de justitiehuzen.

Een deskundige risicotaxatie laat toe de voorwaarden beter aan te passen aan de situatie en de persoonlijkheid van de betrokkene.

Zowel de rechtbank als het parket zijn betrokken bij bovenlokale projecten op het vlak van risicotaxatie of nemen zelf initiatieven op dit vlak.

Toch zijn er uitdagingen.

- Volgens het hof van beroep gebeurt de risicotaxatie niet wanneer de gerechtsdeskundige niet uitdrukkelijk wordt gevraagd om dit te doen.
- Het tekort aan beschikbare deskundigen blijft een pijnpunt.
- Er is een spanningsveld tussen de door de HRJ gevraagde individuele voorwaarden en de voorkeur van de justitiehuzen voor niet al te precieze voorwaarden die in de praktijk een vlotte werking vergemakkelijken.
- De justitiehuzen hebben onvoldoende capaciteit om alle gevraagde onderzoeken uit te voeren.

De rechtbank van eerste aanleg Antwerpen en het parket hebben gevolg gegeven aan de aanbeveling.

Het Antwerpse parket-generaal vestigt er de aandacht op dat de zetel de voorwaarden bepaalt en heeft zijn interne werkprocessen aangepast. Het verwijst verder naar de initiatieven van het Antwerpse parket. Het heeft de aanbeveling uitgevoerd.

De HRJ is van mening dat de federale overheid en de deelstaten die belast zijn met justitie en de justitiehuisen een start hebben gemaakt met de uitvoering van de aanbevelingen A1 en A3.

Ook de wetgever heeft initiatieven opgestart om aan de aanbevelingen tegemoet te komen.

4.2. AANBEVELING A2

A. Stelsel van 'vrijheid onder voorwaarden'.

2. Zorg voor een betere opvolging van het naleven van deze voorwaarden.

De aanbeveling was gericht aan:

- Het hof van beroep
- Het parket-generaal
- De rechtbank van eerste aanleg
- Het parket bij de rechtbank van eerste aanleg

Ontvangen antwoorden

Het **hof van beroep Antwerpen** antwoordt dat de controle op de naleving van de voorwaarden opgelegd door de kamer van inbeschuldigingstelling gebeurt door de politie of de justitieassistent. Als er een schending van de voorwaarden is, dan rapporteren deze dit aan de onderzoeksrechter. De onderzoeksrechter kan dan de voorwaarden wijzigen of overgaan tot aanhouding. De kamer van inbeschuldigingstelling zal slechts opnieuw kennisnemen van het dossier in het kader van een eventueel nieuw hoger beroep.

Het **parket bij de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** laat weten dat:

- het dossiers met personen aan wie voorwaarden werden opgelegd, nog steeds prioritair behandelt en opvolgt. Dit principe werd via het directiecomité, het afdelingsoverleg en op sectieniveau in herinnering gebracht.
- de administratieve diensten de onderzoeken waarin voorwaarden worden opgelegd dringend voorleggen aan de behandelende magistraat.
- in het vademecum "eindvorderingen" van het parket expliciet(er) werd opgenomen dat een vordering aan de onderzoeksrechter zal worden overgemaakt wanneer bij het opstellen van de eindvordering blijkt dat voorwaarden dreigen te vervallen en verlengd moeten worden.
- na de verwijzing door de raadkamer, de dossiers nog steeds zo snel mogelijk worden vastgesteld voor een terechtzitting ten gronde. Met de rechtbank is afgesproken dat er voldoende zittingen voor de bodemrechter worden voorzien waarop de dossiers met vrijgelatenen onder voorwaarden bij voorrang kunnen worden behandeld.

- de mogelijkheid om na de verwijzing een verlenging van voorwaarden te vragen⁹, opnieuw onder de aandacht van de magistraten werd gebracht. Dit werd ook expliciet(er) opgenomen in het vademecum "zitting", en er is een model van vordering digitaal beschikbaar.
- wanneer personen hun voorwaarden schenden nadat de onderzoeksrechter met een beschikking tot mededeling de zaak aan het parket heeft overgemaakt, het parket het proces-verbaal aan de onderzoeksrechter bezorgt met het oog op een eventuele aanhouding van betrokkene. Dit is nu ook expliciet(er) vermeld in het vademecum "eindvorderingen". Als een dergelijke schending zich voordoet na de verwijzing door de raadkamer, zal de rechtbank gevat worden met het oog op een eventuele wederopsluiting¹⁰
- de COL 3/2020 van het College van procureurs-generaal houdende voorlopige richtlijnen inzake het gebruik van het informaticaplatform "I+Belgium"¹¹, in het gerechtelijk arrondissement Antwerpen wordt toegepast. Het parket wijst er wel op dat I+Belgium nog technische onvolkomenheden kent. Het is volgens het parket ook jammer dat de justitiehuisen, het VCET¹² en de penitentiaire inrichtingen (nog) geen gebruik maken van dit platform.
- overeenkomstig de wet van 5 mei 2019 houdende diverse bepalingen inzake informatisering van Justitie, de registratie in I+Belgium gebeurt door de instantie die de beslissing neemt. Dat is veelal de zetel¹³. Het parket maakte afspraken met de zetel om de werklast te verdelen. Vragen of kwesties met betrekking tot de registratie in I+Belgium worden ad hoc of structureel opgenomen met de hoofdgriffier en/of de voorzitter. Ook voor de opvolging door de politie is voorzien in overleg tussen de SPOC's¹⁴ van het parket en die van de 24 lokale politiezones en de federale politie.

Het **parket-generaal bij het hof van beroep Antwerpen** antwoordt dat de opvolging van de voorwaarden gebeurt door de justitiehuisen, de politie, de dienst slachtofferonthaal, in voorkomend geval de gevangenis en door consultatie van I+Belgium.

De **rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** zegt dat de opvolging in concreto wordt geanalyseerd. Er zijn verschillende momenten in de strafketen waarin mensen onder voorwaarden kunnen staan, wat vaak resulteert in andere situaties. De opvolging hangt ook in belangrijke mate af van de individuele aanpak en van de personeelscapaciteit aan justitieassistenten en politie. De rechtbank heeft bij deze instanties aan bewustmaking gedaan. De rechtbank zegt tot slot dat ze de indruk heeft steeds snel en adequaat te reageren wanneer deze instanties problemen aankaarten.

Een rechtbank van eerste aanleg laat weten dat ze van oordeel is dat de opvolging van de voorwaarden en de eventuele heraanhouding van de verdachte toekomt aan de onderzoeksrechter zolang het gerechtelijk onderzoek duurt (tot aan de beschikking regeling van de rechtspleging).

In **een rechtbank van eerste aanleg** vergewissen de correctionele rechters zich, in het stadium van de rechtspleging ten gronde en om uitspraak te doen over een verlenging van de maatregelen, ervan dat ze een bijgewerkt verslag van het justitiehuis hebben. Op basis daarvan kunnen ze vaststellen of de opgelegde maatregelen werden nageleefd of niet en kunnen ze oordelen of die voorwaarden opnieuw moeten worden

⁹ Art. 36 wet voorlopige hechtenis

¹⁰ Dit stond reeds vermeld in het vademecum "zitting", en in het "dienstenvademecum", telkens met verwijzing naar het te gebruiken model in MACH.

¹¹ platform I+ voor informatie-uitwisseling tussen alle parketten, rechtbanken, politiediensten, gevangenissen en justitiehuisen in België.

¹² Vlaams Centrum Elektronisch Toezicht.

¹³ Meer bepaald de onderzoeksrechter, het onderzoeksgerecht, de jeugdrechter, de correctionele rechter, de strafuitvoeringsrechter of de Kamer voor de Bescherming van de Maatschappij (KBM).

¹⁴ De SPOC's: Single Point Of Contact.

opgelegd. Hoewel het parket hier het initiatief heeft, vestigen sommige correctionele rechters in delicate dossiers (vooral voor zedenfeiten) zijn aandacht op het nakende einde van alternatieve maatregelen opdat het verzoekschrift tot verlenging tijdig kan worden ingediend.

Een andere rechtbank van eerste aanleg meldt dat een justitieassistent het gros van de tijd bezig is met de controle op de naleving van de voorwaarden (met de middelen waarover hij beschikt) en dat ook de politiediensten de eventuele niet-naleving van de voorwaarden melden. De justitieassistenten moeten dan nog bijzonder streng optreden en de voorwaardelijk vrijgelaten personen niet zomaar op hun woord geloven. Dankzij I+ Belgium is er een betere informatiedoorstroming.

Beoordeling door de HRJ

Het Antwerpse parket heeft de aanbeveling uitgevoerd: bij schending van de voorwaarden wordt meteen gereageerd. Het parket gaf opnieuw aandacht aan de mogelijkheid om de verlenging van de voorwaarden te vragen bij de verwijzing naar de raadkamer. Om het risico op het vervallen en niet verlengen van de voorwaarden te verkleinen heeft het parket de interne werkdocumenten die hierop betrekking hebben aangepast. Er is intern een sensibilisering om dossiers "met voorwaarden" prioritair te behandelen, en er zijn afspraken met de voorzitter van de rechtbank om voldoende zittingscapaciteit te voorzien. Het parket past de voorlopige richtlijnen toe inzake het gebruik van het informaticaplatform ¹⁵ (COL 3/2020). Dit platform kent wel nog een aantal technische onvolkomenheden, en het valt te betreuren dat de justitiehuisen, het VCET en de penitentiaire inrichtingen momenteel (nog) geen gebruik maken van het platform.

De HRJ is van oordeel dat het platform I+Belgium een duidelijke meerwaarde kan bieden voor de opvolging van de voorwaarden. Het is daarbij essentieel dat de technische onvolkomenheden worden weggewerkt, de informatie correct en tijdig in het platform wordt ingevoerd, dat er wordt op toegezien dat de tool in alle schakels van de strafrechtketen (correct) wordt gebruikt en dat hiervoor de nodige middelen ter beschikking zijn.

Deze antwoorden van het Antwerpse parket wijzen erop dat de aandacht en concrete opvolging van de voorwaarden is verbeterd. Het heeft de aanbeveling uitgevoerd.

De HRJ stelt vast dat er bij de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen een toegenomen aandacht is voor de opvolging van de voorwaarden. De opvolging is afhankelijk van de fase waarin het dossier zich bevindt. De rechtbank bespreekt intern de wijze van opvolging; er werden daarbij geen 'uitschuivers' of risico's vastgesteld. Men is wel afhankelijk van de capaciteit van externe diensten. De HRJ stelt vast dat er een verhoogd bewustzijn en alertheid is bij de rechtbank eerste aanleg. De rechtbank heeft de aanbeveling uitgevoerd.

Het Antwerpse hof van beroep en parket-generaal staan niet in voor de opvolging van de voorwaarden.

¹⁵ Het platform I+Belgium moet een snelle informatie-uitwisseling mogelijk maken tussen alle parketten, rechtbanken, politiediensten, gevangnissen en justitiehuisen in België. Daardoor kunnen die diensten in real time de nodige informatie raadplegen voor een goede opvolging van de voorwaarden. Wanneer iemand onder voorwaarden wordt vrijgelaten voert het parket, de onderzoeksrechter of de gevangenis de voorwaarden waar die persoon zich aan moet houden, in het systeem I+Belgium in. De betrokken politiezone en het justitiehuis dat belast is met de controle en begeleiding van de voorwaarden, worden daar automatisch van op de hoogte gebracht. De politiezone kan daarna meteen de toezichtsprocedure opstarten. Wanneer zij vaststelt dat de vrijgelaten persoon de voorwaarden van zijn vrijlating schendt of een nieuw misdrijf pleegt, kan zij dat invoeren in I+Belgium. Daardoor wordt het parket of de onderzoeksrechter, en eventueel ook het justitiehuis, automatisch verwittigd. Zo kunnen zij de feiten meteen bespreken met de op te volgen persoon.

4.3. AANBEVELING B4

B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.

4. Creëer en versterk een cultuur van samenwerking en uitwisseling van gegevens tussen verschillende diensten. Het is aangewezen dat het Openbaar Ministerie dit coördineert.

De aanbeveling was gericht aan:

- Het hof van beroep
- Het parket-generaal
- De rechtbank van eerste aanleg
- Het parket bij de rechtbank van eerste aanleg

Ontvangen antwoorden

Volgens het **hof van beroep** Antwerpen moet er vooral een cultuur van samenwerking zijn op het vlak van de agendasetting. Concreet betekent dit voor de toedeling van strafzaken het volgende:

- het bijzonder reglement en de dienstregeling bepalen welke strafkamers welke voorkeurmateries behandelen.
- de procureur-generaal doet een voorstel van kamer om een welbepaalde zaak te behandelen.
- de eerste voorzitter bekrachtigt dit voorstel of er wordt met de procureur-generaal overlegd om de voorgestelde kamer te wijzigen (bv. ingeval van overbelasting van een kamer, of ingeval een kamer een uitzonderlijk zware zaak moet behandelen).
- in buitengewone omstandigheden wordt nog veel intenser overleg gepleegd zoals bijvoorbeeld in 2020 tijdens de eerste lockdown ingevolge corona: in de zittingszalen van het hof van beroep konden zetel, Openbaar Ministerie en griffier niet op 1,5 meter van elkaar plaatsnemen. Alle strafzittingen werden tijdelijk geschorst en er werden 6 nieuwe strafzittingen per week georganiseerd in een speciaal daartoe opgerichte C8-strafkamer, die continu zitting hield in de plechtige zittingszaal. Alle strafrechters ten gronde zetelden in deze C8-strafkamer in een beurtroolsysteem. De kamervoorzitters selecteerden welke reeds vastgestelde zaken prioritair behandeld moesten worden. Voor de nog niet vastgestelde zaken deed de procureur-generaal die selectie. Vervolgens werd de selectie in onderling overleg overeengekomen en door de eerste voorzitter bekrachtigd. Op die manier konden tijdens de eerste lockdown toch 86 prioritaire strafzaken ten gronde afgehandeld worden.

Er is volgens het hof ook een voortdurend overleg tussen de eerste voorzitter en de procureur-generaal over eventuele pijnpunten bij de afhandeling van strafzaken. In prioritaire zaken die op inleidingszitting worden uitgesteld, gaat de zetel ook na of en in welke mate het dossier best vervolledigd wordt. Door de kamer die gespecialiseerd is in zedenzaken (en die in 2020 81% van alle zedenzaken behandelde) wordt regelmatig een recent SR/ ECRIS¹⁶ of een opvolgingsverslag in het kader van een eerder opgelegde probatiemaatregel opgevraagd. Het Openbaar Ministerie willigt deze verzoeken zonder enig probleem in.

¹⁶ European Criminal Records Information Services (Europese Strafregister Informatie Dienst).

Het **parket-generaal bij het hof van beroep Antwerpen** antwoordt dat:

- er oplossingsgericht overleg is met de zetel (en de balie) met het oog op een snelle behandeling van de dossiers.
- de prioritering van zedenzaken en de aanbevelingen regelmatig worden besproken op de ressortvergaderingen met de procureur des Konings. Er is ook een rechtstreekse terugkoppeling van verbeterpunten die opduiken in de strafdossiers.
- er persoonlijk overleg is tussen de procureur-generaal en de eerste voorzitter. Tijdens dit overleg kan de procureur-generaal de prioritair te behandelen zaken ter bespreking voorleggen zodat een gewogen beslissing omtrent de toebedeling aan de correctionele kamers kan genomen worden. In principe geeft de eerste voorzitter gevolg aan de gemotiveerde vragen van de procureur-generaal. Dit overleg heeft er ook voor gezorgd dat het hof tijdens de eerste lockdownperiode de activiteiten op geen enkel moment gestaakt heeft en dat de prioritaire strafdossiers zonder onderbreking in samenspraak met de eerste voorzitter behandeld werden door de speciaal hiervoor ingestelde C8-kamer.
- voor de inleidingszittingen het Openbaar Ministerie erover waakt dat het dossier tijdig en volledig samengesteld is. Indien gewenst kan het hof ter zitting steeds bijkomende info vragen aan de beklaagde en/of zijn raadsman.

Het **parket bij de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** laat weten dat:

- in het gerechtelijke arrondissement Antwerpen parket en rechtbank elkaar reeds lang periodiek en op structurele wijze ontmoeten, dit voornamelijk met het oog op het bespreken van concrete en praktische kwesties, zowel op het operationele als op het beleidsmatige niveau¹⁷.
- er in elke afdeling overlegmomenten zijn over het correctionele zittingsmanagement tussen de respectieve afdelingsvoorzitters, de correctionele griffie en de afdelingsprocureurs of hun vertegenwoordigers¹⁸.
- er korte communicatielijnen zijn tussen de voorzitter van de rechtbank en de procureur. Dit laat toe om zowel op een ad-hocbasis als op een structurele wijze overlegmomenten in te plannen. De samenwerking met de zetel wordt als zeer aangenaam en constructief ervaren.
- er ook in het kader van dossiers die worden opgevolgd door de strafuitvoeringsrechtbank en de Kamer voor de Bescherming van de Maatschappij overleg is tussen de gespecialiseerde magistraten van het parket en de zetel en dit (opnieuw) met het oog op een zo efficiënt mogelijk verloop van de zittingen.

¹⁷ Zo is er het zgn. SO3-overleg onder leiding van de afdelingsprocureur van de afdeling Antwerpen, waarop een vertegenwoordiging van het parket, de onderzoeksrechters van het ganse arrondissement, een vertegenwoordiging van de griffiers van het onderzoek, de afdelingsvoorzitters en de voorzitter van de rechtbank worden uitgenodigd om juridische, operationele en vaak ook heel praktische zaken te bespreken. Dit met respect voor ieders onafhankelijkheid.

¹⁸ Op deze overleggen worden veelal praktische zaken opgenomen zoals bvb. de organisatie van de (inleidings-) zittingen (o.a. de dagvaardingen in 'uurblokken'), het aantal te fixeren zaken al dan niet met aangehouden, het uitstelbeleid, het voorzien van de nodige zittingscapaciteit om de dossiers met personen onder V.O.V., op een nagenoeg zelfde prioritair wijze als de aangehouden te kunnen behandelen, centraliseren van specialiteiten (bvb. zeden) bij bepaalde zittingsmagistraten, ...

Over de samenwerking met het parket verwijst de **rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** naar:

- een gezamenlijke werkgroep die ze hebben opgericht om afspraken te maken over de samenstelling van het dossier³⁹. Resultaat van de samenwerking is dat er omvattende afspraken zijn gemaakt die worden toegepast. Door te werken met een duidelijke opsomming, type kantschriften en lijsten blijkt dit ook goed te kunnen worden opgevolgd. Deze gemaakte afspraken betreffen zowel het gerechtelijk onderzoek als de behandeling ten gronde. De verbetering werd positief onthaald binnen de rechtbank en de veranderingen van de werkprocessen hebben tot een kwaliteitsverbetering geleid.
- de nauwe samenwerking voor de vaststelling van de zaken. Hier stellen zich volgens de rechtbank geen problemen omdat verkrachtingszaken en zaken betreffende aanranding van de eerbaarheid steeds op een collegiale kamer worden gefixeerd en daar steeds met een inleidingszitting wordt gewerkt waarop met alle betrokkenen de agenda, op uur, wordt vastgelegd. Fixatietermijnen worden opgevolgd en stellen actueel geen problemen.

Deze aanbeveling was niet gericht aan het **College van hoven en rechtbanken**. Toch heeft het deze aanbeveling besproken. Het College bevestigt zijn brief van 9 april 2020 "om in overleg met het OM al het mogelijke [te] doen op organisatorisch vlak (b.v. themazittingen, herschikken van de kamers, 'specialistische' kamers...etc.) teneinde deze keuzes van het OM in de strafrechtelijke keten (opsporing, vervolging, berechting, uitvoering) adequaat te beantwoorden door een vlotte en stipte behandeling van deze zaken mogelijk te maken. Op deze wijze kan worden bijgedragen aan een snellere en meer kwalitatieve afhandeling van zedenzaken". Zoals reeds aangegeven bij de ontvangen antwoorden bij de aanbeveling A1 / A3, bracht het College in het voorjaar 2021 alle actoren de strafrechtelijke keten samen.

Een ander parket-generaal laat weten dat in hun rechtsgebied een cultuur van samenwerking met de parketten van eerste aanleg wordt bewerkstelligd via een ressortelijke omzendbrief. Deze omzendbrief werd meermaals besproken op de ressortvergadering met de procureurs des Konings en de arbeidsauditeur. Dit parket-generaal wijst er ook op dat de cultuur van samenwerking nog verder versterkt wordt via de bespreking van de materie op het directiecomité, het overleg met de contactmagistraten en de zittingsmagistraten en het overleg met de eerste voorzitter van het hof van beroep, desgevallend met deelname van de betrokken zittingsmagistraat van het OM en kamervoorzitter.

In datzelfde rechtsgebied is ook een ressortelijke omzendbrief uitgevaardigd waarin een praktische invulling werd gegeven aan de geformuleerde aanbevelingen van de HRJ voor het Openbaar Ministerie door middel van uniforme richtlijnen en werkprocessen. Er wordt zo bijvoorbeeld meegedeeld dat een taxatie-instrument is ingevoerd om toe te laten om op een objectieve, uniforme, transparante en dynamische wijze een fixatiebeleid in te voeren. Op die manier worden de zaken die beantwoorden aan de criteria van een snelle behandeling, ook op die manier opgevolgd.

Ook verschillende andere **parketten en rechtbanken** wijzen op het bestaan van korte communicatielijnen en voortdurend overleg tussen de procureurs, voorzitters, afdelingsprocureurs en afdelingsvoorzitters om de bestaande cultuur van samenwerking te duiden op het vlak van vaststelling van zaken op de zittingen. Deze manier van samenwerken wordt ook meermaals gemeld op het niveau van de procureurs-generaal en de hoven van beroep.

³⁹ zie ook hoger bij aanbeveling A1.

De nota van het **College van het openbaar ministerie** verwijst naar ressortelijke omzendbrieven die bepalend zijn voor de wijze waarop de cultuur van samenwerking wordt bewerkstelligd. De parketten vermelden dat er verscheidene mogelijkheden tot overleg bestaan. Zo kan uit een overleg volgen dat extra zittingen worden voorzien. De nota vermeldt dat in bepaalde entiteiten de zittingscapaciteit substantieel werd verhoogd. Overleg is steeds mogelijk om ervoor te zorgen dat zaken met aangehouden en snel worden gefixeerd. Ook wordt gemeld dat zaken 'vrijheid onder voorwaarden' prioritair worden behandeld. Het overleg verleent de rechter de mogelijkheid de parketmagistraat te wijzen op het ontbreken van een stuk in het dossier.

Een procureur-generaal laat weten dat hij een omzendbrief heeft opgesteld die praktische invulling geeft aan de aanbeveling van de HRJ. Twee andere ressorten laten weten dat er bij hen systematisch overleg is en er geen probleem is wat de tijdige vaststelling van de zaken betreft.

Een hof van beroep laat weten dat bij hen de eerste voorzitter de datum van de inleidingszitting bepaalt zonder overleg. Op het vlak van algemene organisatie hebben de eerste voorzitter en de procureur-generaal verschillende keren per jaar informeel overleg, er is ook overleg tussen de parketmagistraten en de raadsheren van dit hof van beroep.

Een hof van beroep heeft geantwoord dat de samenwerking met het parket-generaal voor de organisatie van de fixaties correct verloopt. Het parket-generaal stelt een fixatiedatum voor aan de eerste voorzitter die het dossier vervolgens per beschikking verdeelt. De regel wordt in het algemeen gevolgd.

Een parket antwoordt dat er in zijn drie afdelingen systematisch overleg is over de dagvaardingen voor de correctionele rechtbank. Ingeval er sprake is van aangehouden en invrijheidstelling onder voorwaarden worden de dossiers uiteraard prioritair gefixeerd. Op het niveau van het directiecomité is er een bewaking van de doorlooptijden in het algemeen en van de stock "dossiers te dagen". De wachttijden worden bewaakt en zo nodig vindt er overleg plaats tussen het Openbaar Ministerie en de zetel om bijvoorbeeld extra zittingen te voorzien. Bij deze opvolging is er uiteraard ook een bijzondere aandacht voor dossiers waarrond een extra maatschappelijke gevoeligheid zit, wat het geval is voor de dossiers die gaan over zedenzaken.

Een rechtbank van eerste aanleg meldt dat de verdagingen/kalenders zo worden opgesteld dat de dossiers zo snel mogelijk kunnen worden behandeld wanneer het Openbaar Ministerie aangeeft dat het een dringend dossier is. Daarnaast kunnen buitengewone zittingen worden georganiseerd wanneer het niet mogelijk is een dringend dossier aan de zittingen toe te voegen.

Beoordeling door de HRJ

Alle actoren hebben inspanningen geleverd om de samenwerking en uitwisseling van gegevens structureel te verbeteren. De aanbeveling is opgevolgd.

4.4. AANBEVELING B5

B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.

5. Richt een kruispuntbank op teneinde informatie in de verschillende gegevensbanken over personen die het voorwerp uitmaken van juridische maatregelen, toegankelijk te maken voor de politionele autoriteiten en het Openbaar Ministerie.

De aanbeveling was gericht aan:

- De wetgever
- De minister van Justitie

Ontvangen antwoorden

De **minister van Justitie** legt uit dat er op dit moment twee platformen zijn die de gegevensuitwisseling tussen de verschillende diensten beogen (politie, openbaar ministerie en rechtbanken): I+Belgium en GeJo. De diensten voeren de gegevens manueel in die platformen in. Men zou de informatietoever in die platformen willen automatiseren. Hij wijst erop dat een nieuw beheersysteem van de digitale bestanden zal worden ontwikkeld.

Het **College van de hoven en rechtbanken** onderschrijft het grote belang van het gebruik van performante ICT-applicaties en databanken maar heeft grote bezorgdheden geuit op de wijze waarop dit project werd aangevat.²⁰

Beoordeling door de HRJ

Aanbeveling B5 wordt opgevolgd door de minister. Er is echter nog geen kruispuntbank die de informatie in de verschillende gegevensbanken toegankelijk maakt voor de politionele autoriteiten en voor het Openbaar Ministerie. Deze aanbeveling moet verder uitgevoerd worden.

4.5. AANBEVELING B6

B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.

6. Voeg relevante informatie met betrekking tot eerdere strafdossiers, zoals relevante vonnissen en arresten met voorgaande veroordelingen toe.

De aanbeveling was gericht aan:

- Het parket-generaal
- Het parket bij de rechtbank van eerste aanleg

²⁰ Nood aan overleg met de zetel, duidelijke roll-out en een projectleider, extra werklast, wie heeft leesrecht?, bewaken dat uitvoering straffen bij parket blijft, nood aan investering.

Ontvangen antwoorden

Het **parket bij de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** laat weten dat er een werkgroep is om werkprocessen uit te werken om relevante stukken uit andere dossiers of databestanden te voegen aan nog lopende of hangende zaken²¹. De werkzaamheden van deze werkgroep hebben al geleid tot twee dienstnota's²². Zowel in de fase van het gerechtelijk onderzoek als in de fase van de behandeling van de dossiers ten gronde, worden de dossiers extra gestoffeerd met bijkomende stukken. Bedoeling is om zowel de onderzoeksrechters, de onderzoeksgerechten als de rechters ten gronde (maar evident ook de vorderende parketmagistraat) een zo volledig mogelijk beeld te verschaffen over de persoon van de verdachte (persoonlijkheid, gerechtelijk verleden, detentieverloop), zodat zij op basis van alle relevante gegevens een inschatting kunnen maken van de criminogene en beschermende factoren in het dossier. Het is de bedoeling dat de werkgroep nog focust op de strafvordering en straftoemeting. In dat verband zal nog een opleiding worden gegeven aan de magistraten omtrent de concrete vordering in een zaak én de implicaties hiervan op de strafuitvoering. Hierbij zal ook aandacht gaan naar de kwaliteit van de rekwisitoren en de ontwikkeling van strafvorderingsrichtlijnen. Dezelfde opleiding zal door de gespecialiseerde magistraten van het Antwerpse parket ook nog worden gegeven ten behoeve van de geïnteresseerde collega's van de zetel.

Het **parket-generaal bij het hof van beroep Antwerpen** laat weten dat:

- voorgaande vonnissen en arresten inzake fysiek geweld en zedenmisdriven systematisch aan het strafdossier worden gevoegd,
- in sommige gevallen ook de volledige eerdere strafdossiers worden gevoegd om een misdadaatpatroon of modus operandi te schetsen en/of de evolutie van de persoonlijkheid van de beklaagde te illustreren (desgevallend met inbegrip van eerder psychiatrisch onderzoek),
- de info op de site GEJO²³ steeds wordt gecontroleerd en relevante stukken zoals beschikkingen 'vrijheid onder voorwaarden' en opvolgingsverslagen van de justitieassistenten ook aan het dossier worden gevoegd.

Ook andere **entiteiten** (hoven van beroep, parketten-generaal, rechtbanken van eerste aanleg en parketten) laten weten dat voorgaande stukken, zoals vonnissen van eerdere veroordelingen, aan het dossier worden gevoegd. Een parket-generaal deelt mee dat dit voor hun ressort zelfs door middel van een ressortelijke omzendbrief is geregeld.

Uit de nota van het **College van het openbaar ministerie** blijkt dat deze bekommernis door de parketten gedeeld wordt, en dat relevante informatie zoveel als mogelijk gevoegd wordt.

Een parket benadrukt dat systematisch een bijgewerkt uittreksel uit het strafregister wordt toegevoegd aan het strafdossier, dat op die manier de relevante informatie over eerdere strafdossiers bevat. Een ander parket vermeldt ook geseponeerde dossiers over te maken als ze verband houden met de feiten.

²¹ Deze werkgroep "werkprocessen" werd getrokken door een magistraat van de sectie SURB en bestond uit magistraten en administratieve medewerkers van het parket, een onderzoeksrechter en een correctionele rechter.

²² 1) dienstnota 4/2020 d.d. 25 februari 2021 *Werkprocessen fase 1: Voorleidingen: Stoffering van het dossier in de fase van het gerechtelijk onderzoek, met het oog op toetsing voorwaarden Wet Voorlopige Hechtenis. In essentie gaat het over het nazicht en het voegen van stukken uit SIDIS en GEJO, en 2) dienstnota 14/2021 d.d. 25 maart 2021 *Werkprocessen fase 2: Het extra stofferen van een strafdossier dat in behandeling is bij de strafrechter ten gronde.**

²³ Geïntegreerd Elektronisch Justitieel Opvolgdossier

Beoordeling door de HRJ

De werkprocessen bij het Antwerpse parket en parket-generaal zijn aangepast zodat relevante informatie met betrekking tot eerdere strafdossiers, zoals relevante vonnissen en arresten met voorgaande veroordelingen, aan het dossier wordt gevoegd. De aanbeveling is opgevolgd.

4.6. AANBEVELING B7

B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.

7. Ga in elk strafdossier na of het met een opsluitingsfiche vervolledigd moet worden wanneer de beklagde reeds in detentie heeft gezeten.

De aanbeveling was gericht aan:

- Het College van de hoven en rechtbanken
- Het College van het openbaar ministerie
- Het hof van beroep
- Het parket-generaal
- De rechtbank van eerste aanleg
- Het parket bij de rechtbank van eerste aanleg

Ontvangen antwoorden

De Hoge Raad voor de Justitie heeft aan het parket gevraagd:

- wat de relevantie van de opsluitingsfiche is?
- of de opsluitingsfiche moeilijk leesbaar is?

Het **parket bij de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** beantwoordt deze vragen als volgt:

- Het consulteren van de justitiële databank Sidis Suite is relevant om een concreter zicht te krijgen op de eerdere detenties en de wijze waarop deze werden ondergaan.

Op de opsluitingsfiche staat:

- info over de strafcategorie (boven of onder de drie jaar)
- welke titels in uitvoering zijn
- wat de toelaatbaarheidsdata zijn voor eventuele modaliteiten zoals elektronisch toezicht, beperkte detentie, voorwaardelijke invrijheidstelling, vervroegde invrijheidstelling (alleen voor de strafcategorie beneden de drie jaar).
- het strafeinde
- zelfaanbod dan wel aanhouding (belangrijk i.v.m. onttrekkingsgevaar)
- informatie over eventuele vroegere strafonderbrekingen of ontvluchtingen
- eventuele TBS-maatregel of de onderbreking van deze maatregel

Ook de zgn. lijst "Externe bewegingen" die terug te vinden is in Sidis Suite, is belangrijk. Daaruit blijkt wanneer een gedetineerde niet of te laat is teruggekomen uit penitentiair verlof of na een uitgaansvergunning. Deze informatie is belangrijk is bij de beoordeling van het onttrekkingsgevaar.

- De opsluitingsfiche is nog steeds moeilijk leesbaar. Om de logica achter de fiche beter kenbaar en bruikbaar te maken zijn er opleidingsmomenten geweest met als onderwerp "het gebruik van de Sidis Suite -applicatie" en "het lezen en interpreteren van de opsluitingsfiche". De bijhorende powerpoints werden ter beschikking gesteld van de medewerkers via het Ompranet. Intern zijn er in het parket ook directe communicatielijnen tussen de magistraten van de SURB-sectie (die meer vertrouwd zijn met de lezing en interpretatie van de fiche) en de andere magistraten van het korps.

Het **parket-generaal bij het hof van beroep Antwerpen** antwoordt dat de informatie uit de opsluitingsfiche relevant is (zo kan b.v. de datum worden nagegaan waarop een beklaagde in aanmerking komt voor een strafuitvoeringsmodaliteit). Er werd dan ook voor de leden en het parket-generaal (magistraten en leden van de administratie) een bijzondere opleiding Sidis Suite georganiseerd over de leesbaarheid van de opsluitingsfiche. Als er een opsluitingsfiche evenals een "lijst externe bewegingen" is, dan heeft de zittingsmagistraat deze steeds voorhanden op de zitting. Omdat deze stukken geen bijdrage leveren tot de waarheidsvinding is op het niveau van het parket-generaal afgesproken deze niet te voegen aan het dossier tenzij de magistraat hier anders over beslist. De informatie uit deze documenten kan tijdens de zitting wel gebruikt worden. Iedere beklaagde kent immers zijn situatie. Er mag gezegd worden, zonder het stuk neer te leggen, dat een beklaagde bv. niet is teruggekomen na een penitentiair verlof; indien dit zou worden betwist kan het stuk worden neergelegd.

De **rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** laat weten dat de opsluitingsfiche door het parket gevoegd wordt aan het strafdossier. Dit gebeurt door het parket zelf in het begin van het gerechtelijk onderzoek, of op vraag van de onderzoeksrechter in de loop van het gerechtelijk onderzoek. Ook correctionele rechters verzoeken, indien ze het nog nodig achten, aan het parket om een recente opsluitingsfiche te voegen aan het dossier. De onderzoeksrechters en correctionele rechters kregen ook een opleiding om deze fiche correct te lezen en te interpreteren. De opleiding leidde volgens de rechtbank tot meer inzicht in deze fiches, ook al blijven ze moeilijk leesbaar. Deze fiche is immers niet opgemaakt voor de rechtbanken, maar voor de interne werking van de penitentiaire instellingen. Volgens de rechtbank is de opsluitingsfiche in de praktijk niet altijd relevant (soms ging er ook veel tijd voorbij en waren er intussen andere relevante zaken).

Ook voor het **hof van beroep Antwerpen** is de opsluitingsfiche niet steeds duidelijk leesbaar. Het hof veronderstelt dat deze opsluitingsfiche wel relevante informatie bevat, maar door de onduidelijke opmaak ontsnapt deze informatie aan de aandacht. Een opsluitingsfiche zou volgens het hof zinvol kunnen zijn indien daaruit op duidelijke wijze blijkt welke veroordelingen beklaagde heeft opgelopen, welke reeds uitgevoerd zijn, welke momenteel worden uitgevoerd enz. Ook de vermelding van de regimes waaraan de beklaagde onderworpen is in de gevangenis kan zinvol zijn. Belangrijk is ook of de aan de beklaagde verleende vrijheden (b.v. vrij in het weekend, enz.) op stipte wijze worden nageleefd. Slordigheden of nalatigheden op dit vlak zouden vermeld moeten worden.

Uit de nota van het **College van het openbaar ministerie** blijkt dat meerdere parketmagistraten de opsluitingsfiche moeilijk leesbaar vinden, en dat ze in haar huidige vorm een beperkte meerwaarde heeft. Anderen vinden er wel nuttige informatie in terug, maar heel geregeld wordt verwezen naar de justitiële databank Sidis Suite.

Een parket laat weten van oordeel te zijn dat de opsluitingsfiche relevant is omdat dit een vollediger beeld verschaft aan de rechter/rechtbank om de verdachte op een juistere manier te kunnen inschatten naar het mogelijk handelen in de toekomst, wat dan weer bepalend kan zijn voor de beslissingen die dienen genomen te worden, hetzij in het kader van de voorhechtenis, hetzij ten gronde. De opsluitingsfiche is niet steeds evident, zeker wanneer men niet de gewoonte heeft ermee te werken.

Een ander parket vindt dat de opsluitingsfiche dan wel slecht leesbaar is, maar toch een duidelijker beeld geeft van de opsluitingssituatie van de persoon en zijn huidige situatie.

Een rechtbank van eerste aanleg deelt mee dat ze van oordeel is dat dit op nationaal niveau dient bepaald te worden en dat het College van Procureur-Generaals hierin het voortouw moet nemen middels een Col. Het IGO voorziet best een opleiding omtrent de moeilijk leesbare opsluitingsfiche.

Een andere rechtbank van eerste aanleg zegt dat de mededeling van de opsluitingsfiche ook niet alles zaligmakend is: deze fiche vermeldt immers alleen de ondergane straffen en voorhechtenissen, waarbij het geenszins zeker is dat de voorhechtenis betrekking heeft op gelijkaardige en relevante onderzoeken. Wel kan uit de detentiefiche informatie kunnen worden gehaald over de concrete uitvoering van een eerder opgelegde straf, maar de leesbaarheid is niet evident. Er wordt gewacht op een opleiding vanuit het IGO.

Een andere rechtbank van eerste aanleg is van mening dat de 'opsluitingsfiche' leesbaar is mits enige uitleg en oefening. De fiche 'externe bewegingen gedetineerde' is niet evident om te ontcijferen omdat hierbij veel (niet verder gepreciseerde en niet uniforme) afkortingen worden gebruikt. Voor professionele gebruikers is dit nog min of meer aanvaardbaar, maar voor de partijen zelf en hun raadsman is dit totaal onleesbaar. Er wordt ook geen verduidelijking toegevoegd. In de verschillende afdelingen worden de opsluitingsfiche en fiche 'externe bewegingen gedetineerde' geregeld door het Openbaar Ministerie in de strafdossiers gevoegd. Opleiding over de leesbaarheid zou nuttig zijn. Bovendien is er geen gecoördineerd beleid bij het Openbaar Ministerie inzake de bij het dossier te voegen stukken. Elk parket, zelfs soms per afdeling, voegt de stukken bij het dossier naar eigen goeddunken.

Volgens twee **andere rechtbanken van eerste aanleg** is de opsluitingsfiche moeilijk leesbaar. Een rechtbank voegt eraan toe dat ze vermoedelijk nog minder leesbaar is voor rechters die niet bij het parket hebben gewerkt.

Beoordeling door de HRJ

Alle Antwerpse entiteiten menen dat de opsluitingsfiche moeilijk leesbaar blijft, ook nadat een opleiding werd gegeven. De fiche wordt immers gemaakt voor de penitentiaire instellingen.

Het parket acht het relevant een zicht te krijgen op de detentiehistoriek. Uit het antwoord lijkt te volgen dat het parket nagaat of de opsluitingsfiche aan het strafdossier moet worden gevoegd. De rechtbank voegt de fiche altijd bij gerechtelijke onderzoeken. Het parket-generaal voegt de opsluitingsfiche enkel als de magistraat dat in een concrete zaak zo beslist.

De aanbeveling werd nageleefd door het parket en parket-generaal, en door de rechtbank van eerste aanleg in zaken met gerechtelijk onderzoek.

4.7. AANBEVELING B8

B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.

8. Herbekijk de huidige vorm van de opsluitingsfiche. Maak ze volledig, meer leesbaar en begrijpelijk.

De aanbeveling was gericht aan:

- De bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestministers

Ontvangen antwoorden

De **minister van justitie** erkent het probleem van de leesbaarheid. Hij deelt mee dat de problematiek mee opgenomen wordt in de openbare aanbesteding voor de opvolger van de Sidis Suite. Deze Sidis Suite is het digitale dossier dat gegevens bevat over de detentie, van opsluiting tot vrijlating²⁴.

Het kabinet stipt aan dat een aanbesteding werd uitgeschreven voor de opvolger van die software waarin aandacht zal worden besteed aan de leesbaarheid van het opsluitingsdossier.

Beoordeling door de HRJ

De uitvoering van aanbeveling B8 is opgestart door de minister van justitie maar heeft nog niet geleid tot een concrete verbetering. De aanbeveling behoort niet tot het bevoegdheidsgebied van de gemeenschaps- of gewestministers.

4.8. AANBEVELING B9

B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.

9. Herzie en promoot het gebruik van het standaardformulier "Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep" en de communicatie hieromtrent, rekening houdend met een dynamisch prioriteitenbeleid en ketenbewustzijn.

De aanbeveling was gericht aan:

- Het College van het openbaar ministerie
- Het parket-generaal
- Het parket bij de rechtbank van eerste aanleg

²⁴ Zie voetnoot 5.

Ontvangen antwoorden

De Hoge Raad voor de Justitie heeft aan het parket gevraagd:

- Werkt het parket met een formulier dat de aandacht vestigt op de nood aan prioritering in zaken van seksueel strafrecht? Zo dit bestaat, wordt dit gebruikt en wordt de communicatie hieromtrent gepromoot, rekening houdend met een dynamisch prioriteitenbeleid en ketenbewustzijn?
 - Zo ja, hoe gebeurde dit concreet (via richtlijn, interne afspraken, ...)?
 - Zo nee, waarom niet? Bestaat er in uw parket een ander systeem van prioritering?

Het **parket bij de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** beantwoordt deze vragen als volgt:

- Samen met de procureur-generaal en de procureur des Konings te Limburg, werd binnen het ressort werk gemaakt van richtlijnen, hetgeen op 15 juni 2020 resulteerde in de ressortelijke omzendbrief 5/2020.
- In geval van hoger beroep wordt dit standaardformulier ingevuld om het parket-generaal in te lichten over de aard van de zaak en desgevallend over de nood om de zaak dringend vast te stellen. Deze richtlijnen werden intern in het parket Antwerpen opgenomen in het vademecum "hoger beroep" en dit onder de rubriek: "Formulier aandachtspunten voor behandeling in hoger beroep".

Het **parket-generaal Antwerpen** zegt dat met de omzendbrief 5/2020 van 15 juni 2020 een nieuw modelformulier i.v.m. de aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep werd ingevoerd. Indien op dit formulier wordt aangegeven dat een prioritaire behandeling aangewezen is, wordt op de interne werkkraft een sticker "Prioritaire behandeling" aangebracht. Met de eerste voorzitter werd de afspraak gemaakt dat voor deze zaken een eerdere behandeldatum ten gronde zal gezocht worden.

Uit de **nota van het College van het openbaar ministerie** blijkt dat dit formulier niet overal gebruikt wordt maar dat met andere systemen gewerkt wordt. Zo heeft een parket-generaal een 10-punten risicotool ontwikkeld. Elk voorstel om hoger beroep aan te tekenen wordt afgetoetst aan de hand van deze tool. Bijkomend is er een ressortelijke omzendbrief met richtlijnen voor de eerstelijnsparquetten met betrekking tot de risicotaxatie van de dossiers waarin hoger beroep werd aangetekend, op basis waarvan het parket-generaal en/of het hof dan prioriteiten in de fixatie stelt. Een ander parket-generaal zegt dat de magistraten voldoende ervaren zijn en geen nood hebben aan een standaardformulier. Ook verschillende parketten deelden mee dat ze niet met standaardformulieren werken. Daarbij wordt dan geregeld aangestipt dat er wel vlotte onderlinge communicatie is tussen parket en parket-generaal zodat aandachtspunten gesignaleerd worden, wat sommige parketten doen in een verslag.

Een parket meldt dat de magistraten gebruik maken van het standaardformulier voor klachten dat de wet en het parket-generaal eisen. Een ander parket onderstreept het belang van dit formulier.

Beoordeling door de HRJ

De aanbeveling is opgevolgd door het Antwerpse parket en het parket-generaal. Het modelformulier "aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep" en de interne werkprocessen en richtlijnen zijn voor het hele rechtsgebied van het hof van beroep Antwerpen aangepast. Zo wordt het parket-generaal ingelicht over de aard van de zaak en desgevallend over de nood om de zaak dringend vast te stellen.

Ook in andere rechtsgebieden wordt aandacht besteed aan informatiedoorstroming, maar er wordt niet overal met soortgelijke standaardformulieren gewerkt.

4.9. AANBEVELING B10

B. Opbouw strafdossier en informatiedoorstroming.

10. Laat de door het Openbaar Ministerie gevorderde straf op het zittingsblad acteren.

De aanbeveling was gericht aan:

- Het College van de hoven en rechtbanken
- Het hof van beroep
- De rechtbank van eerste aanleg

Ontvangen antwoorden

Het **hof van beroep Antwerpen** antwoordt dat in de kamer die gespecialiseerd is in zedenzaken (en die in 2020 81% van alle zedenzaken behandelde) de vordering van het Openbaar Ministerie altijd wordt geacteerd. Het hof ziet wel een eventueel probleem van veralgemeend notuleren van de vordering van de strafmaat door Openbaar Ministerie, te weten in de grote dossiers (ecofin, witwas, criminele organisatie, ...) waar een amalgaam van straffen wordt gevorderd. Wanneer ook in die grote dossiers de gevorderde straffen moeten worden genotuleerd, is het volgens het hof aangewezen te vragen dat het Openbaar Ministerie de vorderingen schriftelijk neerlegt.

De **rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** heeft na overleg met het parket besloten om de gevorderde straf niet steeds te acteren. Volgende overwegingen hebben hier volgens de rechtbank toe geleid:

- indien ze steeds alle gevorderde straffen moeten acteren (want het is moeilijk dit te beperken tot bepaalde types misdrijven), vraagt de griffie dat het parket in alle gevallen een schriftelijke vordering zou neerleggen. Volgens de rechtbank kan of wil het parket niet ingaan op deze vraag. Bij het acteren van uitgebreide vorderingen kunnen er volgens de rechtbank fouten worden gemaakt;
- indien men dit doet, noodzaakt dit ook om het precieze (en vaak genuanceerde en uitgebreide) standpunt van de verdediging te acteren, bijv. dat de vrijspraak wordt gevraagd, welke straf, wat subsidiair, welke voorwaarden, enz. Men kan niet alleen de vordering van het Openbaar Ministerie acteren. De griffie wijst erop dat dit in de praktijk niet evident is;
- de achtergrond van dit probleem was dat het Openbaar Ministerie in de zaak Bakelmans stelde dat het niet meer wist wat gevorderd was, waardoor het parket-generaal deze informatie niet had om in te schatten welk belang het aan de zaak moest hechten. Dit betreft een interne parketaangelegenheid die men volgens de actoren in Antwerpen ook op die manier moet aanpakken. Er werden afspraken gemaakt volgens welke het parket aan het parket-generaal steeds overmaakt wat ze hebben gevorderd. Aldus is volgens de rechtbank de aanleiding voor dit probleem aangepakt.

Uit het overleg met alle rechtbanken van eerste aanleg bleek er volgens de Antwerpse rechtbank van eerste aanleg ook geen consensus te bestaan om deze aanbeveling algemeen op te leggen.

Een hof van beroep antwoordt dat de straf die het Openbaar Ministerie vordert, niet systematisch in het PV van de zitting wordt geacteerd. Hetzelfde geldt voor de PV's van de zittingen van de rechtbank. Of de straf geacteerd wordt, hangt af van de gewoonte van de griffier en niets verhindert dat dit in de toekomst in het PV van de zitting wordt geacteerd.

Een ander hof van beroep vermeldt dat in eerste aanleg de straf geacteerd wordt op het zittingsblad waardoor men er in beroep kennis van kan nemen, maar dat dit in beroep niet gebeurt.

Een rechtbank van eerste aanleg zegt dat dit bij hen systematisch gebeurt: de griffier noteert de gevorderde straffen op het zittingsblad. Ook een andere rechtbank van eerste aanleg antwoordt dat dit bij hen reeds systematisch gebeurde vóór het 'bijzonder onderzoek naar het dossier van Steve Bakelmans'.

Beoordeling door de HRJ

In de zaak Steve Bakelmans was het niet volledig duidelijk welke straf het parket in eerste aanleg had gevorderd. De zwaarte van de gevorderde straf kan een element zijn bij de beoordeling van de prioriteit die het parket-generaal moet geven aan een dossier.

Het parket gaf een alternatieve uitvoering aan de aanbeveling. Er werden afspraken gemaakt volgens welke het parket aan het parket-generaal meedeelt welke straf het vordert.

De aanbeveling is door het hof van beroep uitgevoerd voor wat zedenzaken betreft. Het hof is wel van mening dat een veralgemeende uitvoering van deze aanbeveling tot praktische problemen kan leiden.

De rechtbank van eerste aanleg meent dat het acteren van de gevorderde straf op het zittingsblad niet de meest aangewezen manier is om tegemoet te komen aan de problematiek die zich stelde in de zaak Steve Bakelmans. De rechtbank heeft zich wel constructief opgesteld door samen met het parket naar een oplossing te zoeken voor de problematiek, hetgeen heeft geleid tot een aanpassing van de interne werkprocessen bij het parket. De rechtbank van eerste aanleg is van oordeel dat de gewijzigde manier van werken bij het parket leidde tot een alternatieve oplossing voor de problematiek die zich stelde bij de behandeling van het dossier Steve Bakelmans, en gaf daarom geen verdere uitvoering aan de aanbeveling.

Het acteren op het zittingsblad biedt het voordeel dat er duidelijkheid wordt gecreëerd over de straf die in eerste aanleg werd gevorderd.

4.10. AANBEVELING C11 TOT C13

C. Organisatie en dienstregeling.

11. Voorzie in de mogelijkheid dat magistraten uit burgerlijke kamers kunnen zetelen in correctionele kamers. Stimuleer daartoe vooraf opleidingen, het opbouwen van ervaring en intervisie.

12. Vermijd een andere samenstelling van de zetel die oordeelt over de grond van de zaak en de zetel die oordeelt over de onmiddellijke aanhouding.

13. Vermijd het sluiten van kamers en wees bewust van de risico's die hieraan verbonden zijn.

a) Vermijd het sluiten van kamers zoveel mogelijk.

b) Wanneer een kamer toch wordt gesloten:

- moet in onderling overleg tussen het hof van beroep en het parket-generaal worden nagegaan wat de concrete gevolgen zijn voor de op deze kamer reeds vastgestelde en nog vast te stellen dossiers;
 - screen deze zaken ook op risico's en prioriteiten (verjaring, procedurele problemen, gevaar voor de openbare veiligheid, enz.).
-

c) Herverdeel de zaken over andere correctionele kamers.

De aanbeveling was gericht aan:

- Het College van de hoven en rechtbanken²⁵
- Het hof van beroep
- De rechtbank van eerste aanleg
- Het college van het Openbaar Ministerie (enkel C12 en C13)
- Het parket-generaal (enkel C12 en C13)

Ontvangen antwoorden

Over de mogelijkheid dat magistraten uit burgerlijke kamers kunnen zetelen in correctionele kamers (C11) laat het **hof van beroep Antwerpen** weten dat het voorkeur geeft aan specialisatie en de inzet van magistraten uit burgerlijke kamers in correctionele zaken niet opportuun acht. Burgerlijke magistraten worden intern wel aangemoedigd gespecialiseerde opleidingen in het strafrecht te volgen. Zo heeft men één magistraat kunnen bewegen om zich te engageren de opleiding onderzoeksrechter te volgen, met het oog op een toebedeling aan de kamer van inbeschuldigingstelling. Ondertussen wijzigden de noden van het hof echter en werd deze magistraat toebedeeld aan de maritieme kamer. Ondertussen waren er immers voldoende penalisten en bleef een gepensioneerde raadsheer werkzaam als werkend rechter in de kamer van inbeschuldigingstelling.

Het wijst er ook op dat het intense inspanningen heeft geleverd om de weinige opengestelde vacatures te kunnen invullen met magistraten gespecialiseerd in strafrecht en dat die inspanningen resultaat hebben opgeleverd. Sedert de profielen voor vacatures door de nieuwe eerste voorzitter zijn uitgeschreven, heeft het hof 6 penalisten bijgekregen (voor een 7e is de procedure lopende) tegenover 2 ondernemingsrechters. Hierdoor zal vanaf maart 2022 waarschijnlijk een bijkomende strafkamer ten gronde kunnen worden ingericht.

Het hof van beroep antwoordt positief op de bijkomende vraag of het toepassing maakt van de mogelijkheid die artikel 109 van het Gerechtelijk Wetboek biedt om een deel van de zaken die aan een kamer zijn toegewezen onder de andere kamers van het hof te verdelen. Volgens het hof wordt voortdurend conform art. 109 Ger. W. gewerkt bij de toebedeling van de zaken. Een aantal keer per jaar worden er specifiek dossiers onttrokken aan de ene kamer om toe te bedelen aan de andere kamer, omdat er dringend toch behandeling vereist is (bv. door een dreigende verjaring in een zware ecofin-zaak) en dit gelet op de werklast niet tijdig lukt voor die eerste

²⁵ Het College van de hoven en rechtbanken verwijst wat die aanbevelingen 12 en 13 betreft in zijn brief van 9 april 2020 naar het Openbaar Ministerie.

kamer. Die tussenkomsten zijn sporadisch en gebeuren telkens in overleg met de betrokken kamers. Dit systeem werkt goed. Elke correctionele kamervoorzitter houdt zijn agenda goed bij, en vindt de weg naar het bureau van de eerste voorzitter ingeval de kamer dreigt te verzuipen (zonder dat dit onmiddellijk uit de cijfers blijkt, maar eerder het gevolg is van de inhoudelijke moeilijkheidsgraad).

Het hof van beroep is het er mee eens dat een andere samenstelling moet worden vermeden van de zetel die oordeelt over de grond van de zaak en de zetel die oordeelt over de onmiddellijke aanhouding (C12), maar zegt dat er op het hof eigenlijk zelden of nooit een probleem is om de samenstelling te behouden. Indien zo'n situatie toch al eens voorvalt ingevolge uitzonderlijke omstandigheden (bijvoorbeeld. n.a.v. het oprichten van de C8-kamer tijdens de lockdown, waarbij iedereen in een beurtrol zetelde), wordt ervoor gezorgd dat liefst twee van degenen die de zaak in beraad namen, waaronder in alle geval de projectschrijver, mee zetelen op het ogenblik van de uitspraak waarbij de vordering tot onmiddellijke aanhouding eventueel zal worden gevorderd.

Het hof van beroep is het er ook mee eens dat het sluiten van kamers moet worden vermeden (C13). Alleszins zal - wanneer door overmacht toch ooit nog eens zaken op onbepaalde datum moeten worden uitgesteld — dit ook onmiddellijk aan het Openbaar Ministerie gesignaleerd worden, zodat de nodige screening onmiddellijk kan gebeuren. Het hof betreurt dat het in 2020 is voorgevallen dat alle strafkamers tijdelijk moesten gesloten worden n.a.v. de eerste lockdown ingevolge corona (zie ook hoger bij aanbeveling B4): in de zittingszalen van het hof van beroep konden zetel, Openbaar Ministerie en griffier niet op 1,5 meter van elkaar plaatsnemen. Alle strafzittingen werden tijdelijk geschorst en er werden 6 nieuwe strafzittingen per week georganiseerd in een speciaal daartoe opgerichte C8-strafkamer, die continu zitting hield in de plechtige zittingszaal. Alle strafrechters ten gronde zetelden in deze C8-strafkamer in een beurtrolsysteem. De kamervoorzitters selecteerden welke reeds vastgestelde zaken prioritair behandeld moesten worden. Voor de nog niet vastgestelde zaken deed de procureur-generaal die selectie. Vervolgens werd de selectie in onderling overleg overeengekomen en door de eerste voorzitter bekrachtigd. Op die manier konden tijdens de eerste lockdown toch 86 prioritaire strafzaken ten gronde afgehandeld worden.

Over de mogelijkheid dat magistraten uit burgerlijke kamers kunnen zetelen in correctionele kamers (C11) zegt de **rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** dat dit probleem zich eigenlijk bij hen niet stelt. Er is volgens de rechtbank een tekort aan rechters, maar op zich niet aan (potentiële) correctionele rechters. Nieuwe rechters worden in Antwerpen voorbereid om minstens in twee secties te kunnen zetelen, zij weten dat ze mogelijk van sectie moeten veranderen en dat men zich niet zomaar kan beperken tot een bepaald domein. Rechters die niet hoofdzakelijk correctioneel zetelen, weten dat ze dit in functie van de noden mogelijk toch zullen moeten doen en worden daartoe voorbereid. In de vakantie moeten velen ook penaal kunnen zetelen zodat ze hiertoe worden opgeleid. De opleiding gebeurt op het terrein, door hen te laten mee zetelen in correctionele collegiale kamers, en door opleidingen te laten volgen, al naargelang de individuele situatie.

Zaken van seksuele delinquentie komen voor een collegiale zetel, altijd als het gaat over verkrachting of aanranding van de eerbaarheid, en naargelang het geval bij kinderporno of exhibitionisme. De rechtbank geeft ook aan dat het bij hen steeds de regel is geweest om te proberen vermijden dat de vordering tot onmiddellijke aanhouding voor een anders samengestelde zetel wordt gebracht (C12). De afdelingsvoorzitters, die de concrete dienstregeling opvolgen, zien hierop toe. Er zijn enkel zeer uitzonderlijk afwijkingen, zoals bij ziekte of bij verplichte opleidingen, die bijgevolg niet te vermijden zijn, zoals zich ook in de zaak Bakelmans had voorgedaan.

Het probleem van het sluiten van kamers stelt zich volgens de rechtbank niet bij hen, en ze proberen dit in principe ook steeds te vermijden (C13). Ze herhalen dat ze wel een zeer nijpend tekort aan rechters hebben. Er zijn er acht vertrekkers tegen 1/10/2021 (5 pensioenen, 1 SURB, 1 vrederechter en 1 hof) en nieuwe rechters komen

op één uitzondering na maar tegen het eind 2021. De rechtbank zegt dat ze dit probeert op te vangen door te reorganiseren, keuzes te maken, referendarissen in te schakelen en door prioriteiten te stellen waarbij dringende familiezaken en penaal recht voorgaan zodat er zich geen probleem stelt van het sluiten van penale kamers. Mocht het zich voordoen dat een kamer toch zou worden gesloten, dan geeft de rechtbank aan dat:

- dit in overleg met het parket zou worden bekeken (bijv. in covidtijd was dit bij aanvang voor bepaalde kamers nodig, maar in overleg werden de dringende zaken op korte termijn herdaagd);
- de zaken die reeds op deze kamer zijn vastgesteld ook zullen worden gescreend op risico's en prioriteiten (cfr. zoals gebeurde tijdens het begin van de covidcrisis);
- de zaken van deze kamer over andere correctionele kamers zullen worden verdeeld.

Het **parket-generaal Antwerpen** (aanbeveling C12 en C13) laat weten dat enkel tijdens de zogenaamde eerste lockdown alle kamers gesloten werden en vervangen door een bijzondere strafkamer (C8) die de prioritaire dossiers kon behandelen. Dit gebeurde na het advies van de procureur-generaal te hebben ingewonnen. Welke dossiers in aanmerking kwamen voor deze prioritaire behandeling werd bepaald door de eerste voorzitter op voorstel en in overleg met de procureur-generaal²⁶. Hiertoe gebeurde een screening van de dossiers door het parket-generaal. Per 1 juni 2020 werden de gewone strafkamers terug ingesteld²⁷.

Uit de **nota van het College van het openbaar ministerie** blijkt dat in de andere parketten en parketten-generaal het sluiten van kamers niet bekend is. Wanneer het aantal zaken per zitting of het aantal zittingen beperkt werd, meer in het bijzonder door de sanitaire crisis, werd wel overgegaan tot screening van de dossiers waaraan prioritaire behandeling moet worden gegeven.

Wat de mogelijkheid betreft om magistraten uit burgerlijke kamers in correctionele kamers te laten zetelen, is een hof van beroep van mening dat de materies uiterst complex geworden zijn zodat magistraten in principe moeten kiezen om zich ofwel op burgerlijke zaken ofwel op strafzaken toe te leggen. Bij gerichte vervangingen voorziet de vervangingsdienst wel dat een magistraat uit een burgerlijke kamer de zetel van een correctionele kamer aanvult.

Een rechtbank van eerste aanleg laat weten dat bij hen recent benoemde collega's meestal worden ingezet in zowel burgerlijke als correctionele kamers. Ook tijdens de vakantieperiodes of voor vervangingen worden magistraten uit burgerlijke kamers in correctionele kamers ingezet. Enkele magistraten zijn werkzaam in beide secties, sommige magistraten uit burgerlijke kamers hebben in het verleden gezeteld in correctionele kamers en andersom. Rechters in burgerlijke zaken die ook in correctionele zaken zetelen worden uitgenodigd gespecialiseerde opleidingen te volgen. Nog drie andere rechtbanken van eerste aanleg laten weten dat rechters in beide materies kunnen zetelen, al gebeurt dat zelden. In een rechtbank van eerste aanleg behandelen meerdere rechters zowel burgerlijke als correctionele zaken. Magistraten uit burgerlijke kamers moeten trouwens soms de correctionele kamers aanvullen wanneer er 3 rechters aanwezig moeten zijn. Nadat ze ervaring hebben opgedaan, moeten ze soms alleen zetelen wanneer het nodig is.

²⁶ Beschikking van de eerste voorzitter dd 17 maart 2020.

²⁷ Beschikking van de eerste voorzitter dd 15 mei 2020.

Een hof van beroep en een rechtbank van eerste aanleg laten weten dat ze alles in het werk stellen om een vaste samenstelling van de zetel van de correctionele kamers mogelijk te maken.

Beoordeling door de HRJ

C11

De rechtbank van eerste aanleg Antwerpen gaf gevolg aan de aanbeveling. Nieuwe magistraten worden opgeleid om in minstens twee secties te kunnen zetelen. Rechters die niet hoofdzakelijk correctioneel zetelen, worden zo ook opgeleid om correctioneel te kunnen zetelen (door hen te laten mee zetelen in correctionele collegiale kamers, en door opleidingen te laten volgen, al naargelang de individuele situatie).

Het hof van beroep Antwerpen blijft voorstander van specialisatie en acht de inzet van magistraten uit burgerlijke kamers in correctionele zaken niet opportuun. Intern werden magistraten uit de burgerlijke sectie aangemoedigd om gespecialiseerde opleidingen in het strafrecht te volgen. Dit kende weinig bijval. Het hof heeft het probleem van de tekorten in de penale kamers wel op een andere manier trachten te ondervangen. Het hof van beroep heeft dus gekozen voor een alternatief voor de voorgestelde aanbeveling.

De overige entiteiten antwoorden dat kamers nagenoeg nooit gesloten worden, al is dat wel gebeurd naar aanleiding van de covidcrisis maar daarvoor werden telkens oplossingen uitgewerkt.

C12 en C13

Het probleem van het sluiten van kamers stelt zich niet in rechtbank van eerste aanleg Antwerpen. De rechtbank geeft aan de aanbeveling te zullen volgen indien dit probleem zich toch zou voordoen. De rechtbank doet inspanningen het risico te beperken dat de vordering tot onmiddellijke aanhouding voor een anders samengestelde zetel wordt gebracht. Men moet echter aanvaarden dat uitzonderlijk afwijkingen, zoals bij ziekte of bij verplichte opleidingen, onvermijdbaar zijn. De rechtbank heeft de aanbeveling uitgevoerd.

Het Antwerpse hof van beroep is het eens met het principe dat een andere samenstelling moet worden vermeden van de zetel die oordeelt over de grond van de zaak en de zetel die oordeelt over de onmiddellijke aanhouding (C12). In de uitzonderlijke gevallen waarin dit zich toch zou voordoen, wordt ervoor gezorgd dat liefst twee van degenen die de zaak in beraad namen, waaronder in alle geval de projectschrijver, mee zetelen op het ogenblik van de uitspraak waarbij de vordering tot onmiddellijke aanhouding eventueel zal worden gevorderd. Het hof heeft de aanbeveling uitgevoerd.

Het hof van beroep Antwerpen probeert het sluiten van kamers te vermijden en neemt maatregelen om de risico's te beperken wanneer dit toch moet gebeuren (C13). De manier waarop is gereageerd tijdens de Covid-19-crisis bevestigt dit. Wanneer een kamer toch wordt gesloten, is er overleg met het parket-generaal over de concrete gevolgen voor de op de te sluiten kamer reeds vastgestelde en nog vast te stellen dossiers, worden deze dossiers door de kamervoorzitters en het parket-generaal gescreend op risico's en prioriteiten, en nadien toegewezen aan een andere kamer. De aanbeveling is uitgevoerd door het hof van beroep en het parket-generaal.

Het College van hoven en rechtbanken merkt op dat het niet bevoegd is voor de werking en organisatie van specifieke rechtbanken of hoven, dat het niet kan interveniëren op het niveau een rechtbank, en dat de organisatie van een rechtbank tot de wettelijke opdracht van de betrokken korpschefs behoort.

4.11. AANBEVELING D14

D. Behandeltermijnen

14. Beheer ook in hoger beroep de behandeltermijnen in strafzaken op een ketengerichte manier en monitor op afwijkingen.

- a) Hou de behandeltermijnen zo kort mogelijk en zorg ervoor dat de totale behandeltermijn vanaf de ontvangst van dossier waartegen hoger beroep is aangetekend tot de uitspraak van het arrest de termijn van één jaar niet overschrijdt.
- b) Stel voor iedere fase van de procedure concrete en duidelijke doelstellingen voor de behandeltermijnen. Het parket-generaal en het hof van beroep maken hierover afspraken en stellen hun doelstellingen op elkaar af.
- c) Communiceer deze doelstellingen binnen de organisatie en zie erop toe dat deze door iedereen gekend zijn.
- d) Zorg ervoor dat de behandeltermijnen binnen de vooropgestelde termijnen blijven.
- e) Organiseer de monitoring van de behandeltermijnen zo dat individuele dossiers waarvan de behandeltermijn afwijkt van de doelstelling tijdig worden opgemerkt. Ga na wat de oorzaak is van de afwijking en neem maatregelen indien nodig
- f) Evalueer deze doelstellingen regelmatig, stuur bij en overleg indien nodig.

De aanbeveling was gericht aan:

- Het hof van beroep
- Het parket-generaal

Ontvangen antwoorden

Het **hof van beroep Antwerpen** is van oordeel dat de behandeltermijnen zo kort mogelijk moeten gehouden worden (D14,a). Het streefdoel was en blijft: gemiddeld maximaal zes maanden totale behandeltijd en gemiddeld maximaal één jaar tussen het aantekenen van het hoger beroep en de eindbeslissing. Elkeen (parket-generaal en zetel) heeft daarin volgens het hof een eigen verantwoordelijkheid (D14,b).

Het Antwerpse hof deelde volgende statistische gegevens mee.

Gemiddelde duur van het geheel der strafdossiers ten gronde

Gemiddelde duur van het geheel der strafdossiers sedert de invoering van de informatica-applicatie²⁸

ZAKEN VAN DE CORRECTIELE ROL				
Gemeten op	Gemiddelde duur tussen inschrijving en fixatiedatum (dagen)	Gemiddelde duur tussen fixatiedatum en eindarrest (dagen)	Gemiddelde duur tussen fixatiedatum en eindarrest (maanden)	Totale gemiddelde duur in maanden
31/12/2018	152	154	5,1	10,2
31/12/2019	123	68	2,3	6,4
31/12/2020	96	71	2,4	5,6
Gemiddelde	123,7	97,7	3,3	7,4

De zaken die in 2018, 2019 en 2020 konden behandeld worden door de correctionele kamers kenden een totale gemiddelde doorlooptijd van 10,2 maanden, 6,4 maanden en 5,6 maanden ²⁹.

Het hof heeft geen gemiddelde tijd voor zaken waar hoger beroep in werd aangetekend, maar die nog hangende zijn. Dit om de eenvoudige reden dat geen gemiddelde duur kan berekend worden wanneer de einddatum niet gekend is.

²⁸ Deze tabel betreft alle zaken behalve de zaken van sociaal strafrecht waarvan de behandeling meer tijd in beslag neemt maar waarvan het aantal te gering is om relevant te zijn.

²⁹ Voor sociale strafzaken zijn de cijfers: 11,1, 10,5 en 9,1 maanden.

Gemiddelde behandelzeiten van de zedenzaken

Gemiddelde duur van de zedenzaken, opgesplitst per periode

MISDRIJVEN TEGEN ORDE DER FAMILIE EN OPENBARE ZEDELIIKHEID										
372-378121s, 379-382ter, 383- 339 en 391bis- 391ter Sw.		Aantal zaken	Gemiddelde duur tussen inschrijving en eerste fixatiedatum (dagen) (zgn. parkettijd)	Evolutie	Gemiddelde duur tussen eerste fixatiedatum en eindarrest (dagen) (zgn. zeteltijd)	Evolutie	Totale gemiddelde duur in dagen	Evolutie	Totale gemiddelde duur in maanden	Evolutie
Inschrijvingen tussen 01/01/2016 en 31/12/2018		218	140,2	100%	175,3	100%	315,5	100%	10,4	100%
Inschrijvingen tussen 01/01/2019 en 31/12/2019		54	99	71%	182,3	104%	281,3	89%	9,3	89%
NIEUWSTE ZAKEN Inschrijvingen tussen 01/01/2020 en 31/12/2020	Opgelet: deze zaken zijn nog niet allemaal afgehandeld (8 zaken zijn nog in beraad en 16 zaken staan nog vastgesteld voor verdere behandeling)	(100-8-16=) 76	70,6	50%	126,4	72%	197	62%	6,5	62%
		Voorspelling voor het geheel van zaken 2020	73	52%	157	90%	230	73%	7,6	73%

Er is volgens het hof een evolutie van de doorlooptijd in de zedenzaken van gemiddeld 315,5 dagen voor de zaken die ingeschreven werden vóór 2018, over gemiddeld 281,3 dagen voor de zaken die werden ingeschreven in het jaar 2019, tot een gemiddelde totale duur van 197 dagen voor de afgehandelde zaken die in 2020 werden ingeschreven.

De evolutie van de gehele gemiddelde doorlooptijd is volgens het hof als volgt: 100% (2018) —> 89% (2019) ---> 62% (2020). Het hof voorspelde dat de gemiddelde doorlooptijd 73% zal bedragen voor 2020. Het laatste cijfer van 62% zal immers nog aangepast moeten worden omdat er nog 8 zaken in beraad zijn en er nog 16 zaken staan vastgesteld voor behandeling. Een herberekening op basis van de data van vaststelling doet veronderstellen dat dit cijfer van 62% uiteindelijk waarschijnlijk zal gecorrigeerd moeten worden in ongeveer 73%.

Deze cijfers tonen volgens het hof aan dat de genomen beleidsopties wel degelijk hun impact hebben: op 1 september 2019 werd de C2-kamer heropgericht, gespecialiseerd in zedenzaken. Vanaf 1 september 2019 werd ook een grote reorganisatie op burgerlijk vlak geïmplementeerd, waardoor er meer magistraten beschikbaar kwamen om correctioneel te zetelen.

Ook de organisatie van elke correctionele kamer werd gewijzigd wanneer ze veel zaken heeft die meerdere 'schrijfweken' vergen. Vroeger werd dit bovenop het gewone werk gedaan, terwijl thans die projectmaker tijdelijk wordt vrijgesteld van zitting en de overige twee raadsheren van de kamer dan slechts 2/3de van de zittingen doen. Het hof geeft aan dat dit tot gevolg heeft dat de beraadtermijnen korter blijven en overbelasting wordt vermeden.

Over de concrete doelstellingen die voor iedere fase van de procedure zijn vastgesteld (gemiddelde behandeltermijn "fase parket-generaal" en "fase hof van beroep" van elk zes maanden, met een totale behandeltermijn in hoger beroep van één jaar) heeft het hof geen weet van concreet overleg met het parket-

generaal. Men gaat ervan uit dat dit steeds een gezamenlijk streefdoel was. Men zegt niet te weten of dit ook officieel is vastgelegd (D14,b). Deze doelstellingen worden binnen het hof steeds vermeld n.a.v. de collegiale besprekingen van de werkingsverslagen (D14,c).

Op de vraag of deze doelstellingen regelmatig worden geëvalueerd, bijgestuurd en overlegd indien nodig (D14,f), antwoordt het hof dat het afgelopen anderhalf jaar overleg met de gehele strafsectie ingevolge corona niet evident was. Het overleg gebeurde dan ook vaak per kamer of via individuele kamervoorzitters. Het doel was steeds het trachten te bewaren van het preciaire evenwicht tussen snelheid enerzijds en overdreven werkdruk anderzijds.

Het hof deelt mee dat er een voortdurende opvolging is van de beraadtermijnen en de doorlooptijden (D14, d en e). De beraadtermijnen worden gemonitord op één maand en op 3 maanden. Ingeval een beraad de 3 maanden overschrijdt, wordt een individueel opvolgingsgesprek met de betrokken projectmaker georganiseerd. De kamervoorzitter wordt hiervan op de hoogte gehouden. Elke kamervoorzitter signaleert ook wanneer hun vaststellingstermijnen binnen de kamer dreigen uit te lopen. Zoals aangegeven kan wie een project moet maken in een zaak met veel schrijfwerk, tijdelijk vrijgesteld worden van de zitting. Individuele afwijkingen van de totale duurtijd (dus met inbegrip van de tijd op het parket-generaal) worden wel niet voortdurend gemonitord (D14, e). Die monitoring gebeurt pas na een eerste vaststelling op het hof.

Het **Antwerpse parket-generaal** laat weten dat het maandelijks

- een algemeen overzicht maakt van de instroom, uitstroom en stock van de beroepen tegen vonnissen (gemeen recht) op basis van de PaGe-databank³⁰.
- gedetailleerde lijsten maakt van de dossiers waar er geen behandelende magistraat werd geregistreerd bij de instroom, uitstroom en stock.
- per kabinet een lijst van de niet-gestelde zaken maakt met alle geregistreerde tenlasteleggingen, waarin ook de duur wordt berekend tussen de datum binnenkomst en de extractiedatum.

Via deze maandelijks statistieken wordt erop toegezien dat de behandeltermijnen zo kort mogelijk worden gehouden, en wordt ervoor gezorgd dat de totale behandeltermijn - vanaf de ontvangst van het dossier waartegen hoger beroep is aangetekend tot de uitspraak - de termijn van één jaar niet overschrijdt.

Het **parket-generaal** geeft de gemiddelde behandeltermijnen op twee verschillende wijzen weer: het vermeldt de termijnen in zaken waarin er een eindarrest was in 2019 en in 2020, en de termijnen tussen de binnenkomst in 2019 en in 2020 en de eerste zitting voor het hof.

- Voor de zaken met eindarrest in 2019 bedroeg de gemiddelde doorlooptijd tussen de binnenkomst van de zaak en het eindarrest 377 dagen. Voor de zaken met een eindarrest in 2020 lag deze gemiddelde doorlooptijd op 382 dagen.

Volgens het parket-generaal is deze toename in grote mate toe te schrijven aan de fase tussen binnenkomst en de eerste zitting, waarvoor de gemiddelde duur met 20% is toegenomen van 147 dagen voor de zaken met eindarrest in 2019 naar 176 dagen voor de zaken met eindarrest in 2020. Het verklaart deze toename doordat vanaf eind maart 2020, ingevolge de coronapandemie, tijdelijk enkel de dringende zaken door de uitzonderlijke strafkamer werden behandeld. De overige zaken werden uitgesteld op onbepaalde datum. Al

³⁰ Interne databank van het parket-generaal.

deze zaken werden nadien herdaagd, wat een invloed had op de gemiddelde doorlooptijd tussen datum binnenkomst en datum eerste zitting.

De doorlooptijd van de fase tussen eerste zitting en eindarrest nam af van 230 dagen in 2019 naar 206 dagen in 2020.

- In 2019 bedroeg de gemiddelde doorlooptijd tussen de binnenkomst van de zaak op het parket-generaal en de eerste zitting 173 dagen. In 2020 was dit nog 137 dagen. Dit komt neer op een afname van bijna 21%. Deze afname doet zich zowel voor in de fase van binnenkomst tot dagvaarding (99 ->72 dagen) als in de fase van de dagvaarding tot de eerste zitting (74->65 dagen).

Het parket-generaal heeft ook specifieke cijfers voor zaken m.b.t. aanranding en verkrachting. Voor zaken met eindarrest in 2019 bedroeg de gemiddelde doorlooptijd (tussen binnenkomst van de zaak op het parket-generaal en eindarrest) 321 dagen. Voor de zaken met een eindarrest in 2020 lag deze gemiddelde doorlooptijd op 276 dagen. Dit is een afname met 14%. Deze afname doet zich volgens het parket-generaal vooral voor in de fase van eerste zitting tot eindarrest. De gemiddelde duur tussen de binnenkomst van de zaak en de eerste zitting nam in 2020 ten opzichte van 2019 licht toe. Het parket-generaal verklaart dit doordat al deze dringende zaken vanaf eind maart 2020 voor slechts één uitzonderlijke strafkamer konden worden gebracht.

Op de vraag of voor iedere fase van de procedure concrete en duidelijke doelstellingen worden gesteld voor de behandeltermijnen, en of hierover afspraken werden gemaakt met het hof, antwoordt het parket-generaal dat de niet-gestelde (niet-gedagvaarde) zaken via de maandstatistiek worden gemonitord³¹. Deze maandstatistiek wordt gecommuniceerd aan de betrokken magistraten. Bij een doorlooptijd van meer dan 365 dagen wordt de verantwoordelijke magistraat bevraagd. De doelstellingen worden regelmatig geëvalueerd en bijgestuurd op basis van de maandstatistiek, de boordtabellen³², ad- hocbevragingen naar cijfergegevens uit de business applicatie PaGe en de jaarlijkse werkingsverslagen. De tweemaandelijke boordtabellen zijn volgens het Antwerpse parket-generaal bedoeld als een beheers- en evaluatie-instrument voor de korpschef en zijn magistraten. De tabellen bevatten een selectie aan indicatoren die de mogelijkheid bieden aan de gebruiker om evoluties op te volgen binnen een kabinet, een team/sectie, een afdeling, een parket of een ressort. Iedere korpschef of magistraat beschikt op die manier over de mogelijkheid om na te gaan hoeveel zaken er tijdens een gegeven periode binnengekomen, afgesloten of hangende zijn in zijn ressort, parket, afdeling of kabinet. Tegelijkertijd kan men ook nagaan welke types zaken zijn afgehandeld, op welke manier ze afgehandeld zijn en wat de gemiddelde doorlooptijd en gevolgverleningsgraad was binnen deze zaken. Daarnaast werden er nog twee extra indicatoren opgenomen in deze boordtabellen: het verschil in/out (= het verschil tussen de in- en uitstroom) en het percentage vervolgbare zaken.

Uit de **nota van het College van het openbaar ministerie** blijkt dat ook in andere parketten en parketten-generaal de behandeltermijnen maandelijks worden opgevolgd. Er worden excell-bestanden opgesteld door statistische analisten. Meermaals wordt vermeld dat gestreefd wordt naar een behandelingstermijn van één jaar.

Een parket-generaal zegt dat cijfers aantonen dat bij hen globaal genomen meer dossiers worden afgewerkt dan er binnenkomen. In dit ressort werkt ook het hof van beroep met een maandelijkse monitoring en is er overleg met het parket-generaal. Het vermeldt dat een behandeltermijn van één jaar aanvaardbaar is voor de complexe zaken maar geeft aan dat in de meeste andere zaken de behandeltermijnen veel korter zijn. Deze termijnen zijn

³¹ De verantwoording kan volgens het parket-generaal bijvoorbeeld zijn dat een dossier naar eerste aanleg is voor afhandeling van een verzet

³² Die besproken worden op het tweemaandelijks ressortelijk overleg.

door eenieder gekend. Ook een ander hof van beroep vermeldt in zijn antwoord behandeltermijnen van enkele maanden.

Beoordeling door de HRJ

Het hof van beroep houdt de behandeltermijnen zo kort mogelijk en nam organisatorische maatregelen om dit te realiseren. Er is een duidelijke verkorting van de gemiddelde behandeltermijn. Het is vanzelfsprekend dat bepaalde zaken een langere termijn kennen dan het streefdoel. Het is belangrijk dat men zich bewust is dat men werkt met gemiddelden en dat ook geen zaken uit het oog worden verloren bij het monitoren van de behandeltermijn. Streefdoel moet blijven dat alle dossiers worden afgerond binnen de termijn die men zichzelf voorop heeft gesteld. Het blijft ook een uitdaging om de behandeltermijn op te volgen van zaken die nog hangende zijn. Het hof stelt duidelijke doelstellingen voor elke fase van de procedure. Er is overleg met het Openbaar Ministerie maar dat is niet geformaliseerd. Ook de termijnen van beraad worden gemonitord.

De aanbeveling wordt nageleefd en opgevolgd.

Het parket-generaal heeft een doelstelling geformuleerd wat de doorlooptijd betreft, en monitort de doorlooptijden aan de hand van verschillende cijfergegevens. Het bevraagt de zittingsmagistraat in elk geval van zodra de doorlooptijd meer dan 365 dagen bedraagt, en eventueel ook voordien. Men moet zich wel steeds bewust zijn van het risico dat in individuele zaken de doorlooptijd langer kan zijn dan het streefdoel. Ook blijktens de cijfers van het parket-generaal zijn de doorlooptijden substantieel verminderd tussen 2019 en 2020 (ondanks corona).

De aanbeveling wordt nageleefd en opgevolgd.

De HRJ stelt wel vast dat de cijfers van het hof van beroep en van het parket-generaal onderling soms licht van elkaar afwijken maar daar werden technische verklaringen voor gegeven³³.

4.12. AANBEVELING D15

D. Behandeltermijnen

15. Vermijd dat strafzaken voor een onbepaalde termijn worden uitgesteld.

De aanbeveling was gericht aan:

- Het College van de hoven en rechtbanken
- Het hof van beroep
- De rechtbank van eerste aanleg

³³ De verschillen zijn mogelijks te verklaren doordat het hof en het parket-generaal met een verschillende startdatum werken bij het berekenen van de doorlooptijden. Het parket-generaal gebruikt de datum van binnenkomst op het parket-generaal voor het berekenen van de doorlooptijden, terwijl het hof van beroep de datum van inschrijving in het systeem van de griffie als startdatum gebruikt. Daarnaast kan het verschil mogelijk ook worden verklaard doordat de gebruikte teleenheid verschilt. Het parket-generaal werkt met de teleenheid "één kft". In een zaak/dossier kunnen echter meerdere kften zitten (dit is bijvoorbeeld vaak het geval bij drugszaken). Het hof van beroep lijkt te werken met de teleenheid "één zaak".

Ontvangen antwoorden

Het **hof van beroep Antwerpen** laat weten dat er op het geheel van de correctionele rol 8 zaken staan die ooit werden vastgesteld en vervolgens op onbepaalde tijd werden uitgesteld (2 zaken staan onterecht als zodanig in het systeem aangeduid). Redenen waren o.a.: beklagde niet gedagvaard of geen correcte dagstelling, prejudiciële vraag, verzoek OM, aanstelling deskundige.

De **rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** antwoordt dat zaken van seksueel geweld in principe niet voor onbepaalde termijn worden uitgesteld (en zeker niet omwille van de werklast). De zaken worden op korte termijn gefixeerd en zo snel mogelijk afgehandeld. Er wordt op toegezien dat dossiers met verdachten die vrijgelaten zijn onder voorwaarden, even snel voor de rechtbank worden gebracht als de dossiers met aangehouden. Dit vergt volgens de rechtbank veel inspanningen van de magistraten en griffiers. In onder meer vakantieperiodes kan dit leiden tot zwaar overbelaste zittingen omdat het aantal dossiers met mensen onder voorwaarden toch wel groot is. Soms kan een zaak aanslepen door een deskundigenonderzoek, maar ook dan wordt de zaak op vaste datum uitgesteld en wordt de uitvoering ervan opgevolgd. Ook in andere strafzaken wordt in principe niet voor een onbepaalde termijn uitgesteld tenzij misschien om een bijzondere reden, maar niet om reden van werklast/overbelasting van de rol.

Een rechtbank van eerste aanleg laat weten dat bij hen alle zaken altijd op vaste datum worden uitgesteld.

Een andere rechtbank antwoordt dat uitstel op onbepaalde termijn steeds zo veel als mogelijk wordt vermeden. Slechts wanneer de zaak om procedurele redenen geen doorgang kan vinden (bijvoorbeeld bijkomende dagvaarding) is een uitstel op onbepaalde termijn te verantwoorden.

Een rechtbank antwoordt dat zaken van seksueel geweld soms in het onderzoeksstadium worden uitgesteld wanneer bijkomende onderzoeksdaden worden gevraagd of het parket aanvullende vorderingen indient. Er is echter geen uitstel voor het rechtscollege. Indien er toch uitstel zou zijn, zou dat niet zijn op initiatief van de rechtbank, maar uitzonderlijk op verzoek van het parket of van de partijen samen met vermelding van de reden van dat uitstel sine die in het zittingsblad.

Beoordeling door de HRJ

De aanbeveling wordt uitgevoerd door de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen en door het hof van beroep Antwerpen.

Het College van hoven en rechtbanken merkt op dat het niet bevoegd is voor de werking en organisatie van specifieke rechtbanken of hoven, dat het niet kan interveniëren op het niveau een rechtbank, en dat de organisatie van een rechtbank tot de wettelijke opdracht van de betrokken korpschefs behoort.

4.13. AANBEVELING E16

E. Investerings

16. Breid het aanbod uit van diensten gespecialiseerd in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten.

De aanbeveling was gericht aan:

- De wetgever
- De bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestministers³⁴

Ontvangen antwoorden

Volgens de **minister van Justitie** zijn de deelstaten verantwoordelijk voor de begeleiding of behandeling van seksuele delinquenten. Het onderzoek gebeurt met de deelstaten en op het niveau van de interkabinettenwerkgroep. Dit kadert in de ontwikkeling van de 'zinnvolle detentie', en met de inwerkingtreding van het nieuw "Seksueel Strafwetboek".

Onder impuls van de **Vlaamse minister van Justitie en Handhaving** werd samen met andere federale en deelstaatministers een startnota opgesteld, waarbij ze, in het kader van het samenwerkingsakkoord inzake de begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik, een begeleidingscomité de opdracht hebben gegeven de toeleiding van seksuele delinquenten naar de bevoegde diensten en de opvolging te verbeteren. Dit begeleidingscomité zal in mei 2022 een advies uitbrengen. In april 2022 verschijnt er bovendien een projectoproep voor extra ambulante zorgaanbod voor niet-gedeteneerden justitiabelen met een psychische kwetsbaarheid (inclusief zeden- en dubbeldiagnoses) om zo regiogebonden enerzijds wachtlijsten te kunnen wegwerken en anderzijds aanbod te voorzien voor doelgroepen waarvoor er geen aanbod beschikbaar is. Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding investeerde in 2021 reeds extra in het aanbod voor zedendelinquenten. Daarnaast loopt er ook een onderzoek naar het COSA-project.³⁵

De **minister van de Justitieuizen van de Federatie Wallonië-Brussel** heeft in december 2021 een subsidie ter waarde van 100.000 euro toegekend aan de UPPL (Unité psychopathologique légale). De UPPL moet personen die problemen ondervinden met hun seksuele interesses of die kampen met afwijkende fantasieën waarbij derden slachtoffer zijn, een luisterend oor en advies geven, met name met het oog op een gespecialiseerde, kwalitatieve en kundige behandeling. Vanaf 2022 wordt de steun aan deze nieuwe dienst structureel verhoogd met 120.000 euro. De regering van de Federatie Wallonië-Brussel werkt trouwens actief mee aan de herziening van de samenwerkingsakkoorden inzake de begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik die de minister van Justitie eind 2021 heeft opgestart. De aandacht voor die samenwerkingsakkoorden is essentieel omdat ze handelen over het invoeren van communicatiekanalen tussen de sectoren justitie en gezondheid in het

³⁴ De gemeenschappelijke gemeenschapscommissie werd niet bevestigd. Een wet van 12 maart 2000 bevestigt een samenwerkingsakkoord van 13 april 1999 tussen de Federale Staat en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie inzake de begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik (B.S. 26 juli 2000). In uitvoering van dit akkoord werd een "centre d'appui" opgericht. Het doel van dit centrum is het voorkomen en bestrijden van recidive bij seksuele delinquenten (<https://www.cabxl.be/>).

³⁵ Het COSA-project is gericht op een succesvolle re-integratie en het voorkomen van herval van zedendelinquenten door een combinatie van sociale steun, aansporing tot zelfredzaamheid en adequate monitoring. Het onderzoek gaat bekijken op welke manier de werking nog kan bijgestuurd en verbeterd worden – door het traject bijvoorbeeld al van in de gevangenis op te starten – en hoe de methodiek verder kan uitgerold worden over heel Vlaanderen. De resultaten hiervan worden verwacht in het najaar 2022. In afwachting van de resultaten van het onderzoek zorgde Vlaams minister van Justitie en Handhaving bovendien ook voor de verlenging van de huidige subsidies voor het COSA-project in Antwerpen en Brussel.

kader van de opvolging van daders van seksuele misdrijven en betrekking hebben op de financiering en ontwikkeling van een specifiek hulpaanbod voor dit soort daders.

Beoordeling door de HRJ

De uitvoering van aanbeveling E16 is opgestart maar heeft nog niet geleid tot een uitbreiding van het aantal diensten gespecialiseerd in de begeleiding of de behandeling van seksuele delinquenten.

4.14. AANBEVELING E17

E. Investeringen

17. Zorg voor een goede begeleiding van gedetineerden met het oog op re-integratie in de maatschappij.

De aanbeveling was gericht aan:

- De bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestministers³⁶

Ontvangen antwoorden

De **minister van Justitie** wil voor elke gedetineerde vanaf de eerste detentiedag een detentieplan uitwerken. Dat staat ook in zijn beleidsverklaring. Het kabinet verduidelijkt dat diverse projecten op stapel staan.

Eind 2021 heeft de Vlaamse regering, op initiatief van de **Vlaamse minister van Justitie en Handhaving**, een nieuw strategisch plan voor diensten aan gedetineerden opgesteld (hulp en dienstverlening aan gedetineerden 2020-2021). Het plan wil onder andere recidive voorkomen en een betere re-integratie promoten³⁷. Begin vorig jaar startte de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving ook een onderzoek rond behandeling van zedendelinquenten in de gevangenis. Via dit onderzoek wordt het profiel van deze daders in kaart gebracht, wordt gekeken naar welk aanbod er nu voor hen voorhanden is in de gevangenis om recidive te voorkomen en hoe behandeling in de gevangenis voor deze doelgroep er het best zou uitzien. In april 2022 worden de resultaten van dit onderzoek verwacht en worden deze besproken met de andere betrokken ministers om te bekijken hoe het aanbod in de gevangenis verbeterd kan worden. Daarnaast startte eind vorig jaar een onderzoek dat de gevangenispopulatie en hun noden in het kader van re-integratie in kaart zal brengen. Er wordt daarbij ook bekeken welke eventuele veranderingen er nodig zouden zijn aan ons huidig hulp- en dienstverleningsaanbod. Begin 2024, wanneer de resultaten beschikbaar zijn, zal samen met de verschillende bevoegde vakministers bekeken worden hoe tot een beter beleid te kunnen komen. Ten slotte is de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving in januari 2022 een nieuw traject gestart in de gevangenissen van Beveren, Brugge en Hasselt, samen met de regionale CAW, CGG en Vertrouwenscentra Kindermishandeling om een aanpak op maat te ontwikkelen voor daders van intrafamiliaal geweld en kindermishandeling. Het aanbod in de gevangenissen

³⁶ De gemeenschappelijke gemeenschapscommissie werd niet bevestigd. Een wet van 12 maart 2000 bevestigt een samenwerkingsakkoord van 13 april 1999 tussen de Federale Staat en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie inzake de begeleiding en behandeling van daders van seksueel misbruik (B.S. 26 juli 2000). In uitvoering van dit akkoord werd een "centre d'appui" opgericht. Het doel van dit centrum is het voorkomen en bestrijden van recidive bij seksuele delinquenten (<https://www.cabxl.be/>).

³⁷ Van de 53 acties in het plan zijn er momenteel 43 lopende, is er één afgerond en moeten er nog negen opgestart worden.

wordt nu concreet nog verder uitgewerkt. Eind 2023 loopt dit project af en kan worden gekeken naar de resultaten en een eventuele uitrol.

De **minister van de Justitieuhuizen van de Federatie Wallonië-Brussel** laat weten dat ze werkt aan een toekomstig detentieplan en een plan voor sociale bijstand in de gevangenis. Die projecten zijn het voorwerp van een herziening van de betrokken samenwerkingsakkoorden en zijn bijgevolg gemeenschappelijk voor de deelstaten en de federale overheid. De minister wilt het algemene samenwerkingskader tussen de diensten van de verschillende gezagsniveaus versterken om het detentieplan uit te voeren waarin de basiswet voorziet, maar ook het reflectiekader verbreden om het af te stemmen op de wereld buiten de gevangensmuren. De minister verduidelijkt dat de regering van de Federatie Wallonië-Brussel hiertoe nauw betrokken wordt bij de hervorming van de gezondheidszorg in het gevangeniswezen die de minister van Justitie en de minister van Volksgezondheid hebben opgestart. Die hervorming beoogt onder andere een detentie die van bij aanvang zinvol en op re-integratie is gericht. Zo zal de regering van de Federatie Wallonië-Brussel een aanbod moeten ontwikkelen inzake sociale bijstand, psychologische bijstand en begeleiding in de detentieuhuizen en de transitiehuizen die de Regering vanaf 2022 wil oprichten. Daarnaast werkt de Federatie Wallonië-Brussel verder aan het concept 'desistance' om mensen uit een delinquent of crimineel milieu te re-integreren in de samenleving en zo de openbare veiligheid te verbeteren.

Beoordeling door de HRJ

De minister van Justitie erkent het belang van de re-integratie. De Vlaamse minister bevoegd voor de justitieuhuizen werkt aan een concreet plan. Ook de minister van de Justitieuhuizen van de Federatie Wallonië-Brussel werkt aan een detentieplan. De uitvoering van aanbeveling E17 is opgestart. Zij moet echter wel daadwerkelijk worden gerealiseerd. Een goede re-integratie van gedetineerden in de maatschappij is cruciaal.

4.15. AANBEVELING E18

E. Investeringen

18. Zorg dat vertrekkende magistraten onmiddellijk vervangen worden.

De aanbeveling was gericht aan:

- De bevoegde minister van Justitie

Ontvangen antwoorden

Bij het Directoraat-generaal Personeel en Organisatie wordt de invulling van het kader voor de magistratuur maandelijks opgevolgd. De Colleges worden daarover ingelicht. Die opvolging omvat de geplande vertrekken en de interne mobiliteit. Op die manier hebben de Colleges een overzicht en kunnen ze de budgettaire marges respecteren bij het opstellen van de vacatureplannen. Er zijn nieuwe aanwervingen gepland (116 nieuwe magistraten).

Het College van de hoven en rechtbanken onderschreef “deze aanbeveling ten volle” in zijn brief van 9 april 2020 en herhaalde zijn “grote bezorgdheid, die al op vele fora en gedurende lang tijd wordt beklemtoond, omtrent de precaire personeelssituatie, zowel bij de magistraten als bij het gerechtspersoneel, wat een goede en vlotte afhandeling van de zaken hypothekeert”.

Beoordeling door de HRJ

De wet die het aantal magistraten vaststelt – het wettelijke kader – wordt niet nageleefd. Daardoor worden vertrekkende magistraten niet anticipatief vervangen maar worden integendeel keuzes gemaakt om bepaalde plaatsen vacant te verklaren. De minister werkt daarvoor samen met de colleges. Er kan tot op zekere hoogte rekening worden gehouden met magistraten die zullen vertrekken, maar door het kader niet volledig in te vullen, kan het doel van deze aanbeveling niet worden bereikt.

De vacatures worden niet anticipatief gepubliceerd waardoor nog steeds het risico bestaat dat de vertrekkende magistraat niet tijdig vervangen wordt.

4.16. AANBEVELING F19

F. Seksueel geweld.

19. Heb aandacht voor de behandeling van zaken van seksueel geweld. Zet de aanbevelingen uit het verslag “naar een betere aanpak van seksueel geweld” van 25 april 2019 om in de praktijk.

De aanbeveling was gericht aan:

- De wetgever
- De bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestminister
- Het College van de hoven en rechtbanken
- Het College van het openbaar ministerie
- Het hof van beroep
- Het parket-generaal
- De rechtbank van eerste aanleg
- Het parket bij de rechtbank van eerste aanleg

Ontvangen antwoorden

Het **hof van beroep Antwerpen** heeft de magistraten twee keer schriftelijk en een keer mondeling op een algemene vergadering aangemaand om in te schrijven voor de verplichte vorming over seksueel en intrafamiliaal geweld. Volgens de eerste voorzitter was de respons goed. Acht magistraten schreven zich nog niet in. Zij gaven daar volgens de eerste voorzitter valabele redenen voor (sommigen gaan op pensioen voor de overgangsregeling voorbij is en anderen wachten liever met inschrijven omdat zij liever de ‘live’-sessies willen volgen in plaats van de digitale webinars). De eerste voorzitter zegt dit verder te zullen opvolgen. De impact op het hof van deze inschrijvingen is wel redelijk groot: 46 inschrijvingen voor de inleidingssessies, 12 inschrijvingen voor de basissessies, 18 inschrijvingen voor de grondige sessies. Dat wil zeggen dat er het eerstvolgende half jaar

reeds 142 werkdagen van magistraten aan deze opleidingen besteed worden. Het hof geeft aan toch te hopen dat dit een meerwaarde zal geven aan het korps.

Het hof van beroep merkt ook op dat het strafrechtelijk beleid onder de uitsluitende bevoegdheid van het Openbaar Ministerie valt, maar dat er toch overleg is in zaken die het Openbaar Ministerie prioritair acht. Het Openbaar Ministerie kan om een prioritair behandeling vragen. Het hof geeft aan dat de zetel zich engageert effectief ruimte te creëren "wanneer het werkelijk om noodzakelijke prioritering gaat, en dus maar om een beperkt percentage van het totaal aantal zaken (zogenaamde vermeende tikkende tijdbommen)". Concreet is het zo dat in het hof van beroep Antwerpen zedenzaken tegenwoordig sowieso prioritair worden behandeld. Hierover zal volgens het hof intern verder moeten gecommuniceerd worden. Tot slot meldt het hof dat de C2-kamer het als een gemis ervaart dat het geen blijvende en heel langdurige opvolging kan opleggen van die zogenaamde 'tikkende tijdbommen'. Een maximale TBS volstaat volgens de leden van de zedenkamer niet steeds. Bij jonge en zeer gevaarlijke veroordeelden, waarbij het recidivegevaar torenhoog is - en zo zijn er spijtig genoeg elk jaar wel enkele — moet beseft worden dat deze mensen, ongeacht de zwaarte van de straf, op middelbare leeftijd terug in de maatschappij zullen komen en opnieuw héél gevaarlijk kunnen zijn voor hun omgeving. Voor zulke gevallen lijkt een blijvende opvolging noodzakelijk.

Ook het **parket-generaal Antwerpen** verwijst naar de voor magistraten verplichte vorming over seksueel en intrafamiliaal geweld. Er is ook een referentiemagistraat aangesteld die de materie van het seksueel geweld opvolgt en deze dossiers behandelt. Tevens is er in het Antwerpse hof van beroep een referentiekamer 'seksueel geweld' waaraan alle zedenzaken - met uitzondering van georganiseerde prostitutie en mensenhandel - worden toebedeeld. Tot slot is er een ressortelijke omzendbrief³⁸ die aandacht besteedt aan de aanbevelingen van de HRJ. In deze brief wordt een nieuw modelformulier "Aandachtspunten voor de behandeling in hoger beroep" ter beschikking gesteld met een prioritering van zedenzaken tot gevolg.

Volgende vragen werden aan het **parket bij de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** voorgelegd:

- Het verslag van 25 april 2019 wijst op een duidelijke normen- en waardenevoluitie wat seksueel grensoverschrijdend gedrag betreft. Het beveelt verschillende actoren aan een topprioriteit te maken van de aanpak voor seksueel geweld. Ten aanzien van het college van het Openbaar Ministerie wordt aanbevolen magistraten te stimuleren (multidisciplinaire) vormingen te volgen, zedenzaken met de nodige neutraliteit te behandelen en bewustwording te creëren over een neutrale en menselijke aanpak ter zitting. Intussen is er voor magistraten de verplichte vorming over seksueel en intrafamiliaal geweld.
- Hebben deze aanbevelingen impact op de werking van het parket, en hoe werd daar in voorkomend geval mee aan de slag gegaan? Zo nee, waarom niet?

Het parket bij de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen laat weten dat binnen het parket een breed gedragen cultuur bestaat om van zedenzaken en dossiers van seksueel grensoverschrijdend gedrag een prioriteit te blijven maken. Gespecialiseerde magistraten bewaken de kwaliteit van de dossiers, de doorlooptijden en werken mee aan verbetervoorstellen, dit zowel intern als extern de organisatie.

³⁸ Omzendbrief N° 5/2020

Het parket is betrokken bij het project rond het ontwikkelen van een risicotaxatie-instrument ten behoeve van de justitiehuisen, wat resulteerde in een visietekst en het aanleveren van suggesties aan het IGO. Intern organiseert het regelmatig opleidings sessies rond zedendossiers, samen met een forensisch adviseur (gedetacheerd door het NICC). De magistraten vernemen dan in welke gevallen het inschakelen van deze forensisch adviseur een meerwaarde is, of wat de mogelijkheden zijn op het vlak van DNA en andere forensische technieken. Er bestaan pistes om in de toekomst te voorzien in opleidingstrajecten op maat van de magistraat.

Het parket werkt samen met onderzoeksrechters en de vermelde forensisch adviseur aan het project "code 37". Dit project vertrok vanuit de vaststelling dat de klassieke aanpak van een zedenzaak al te vaak leidt tot technische sepots omdat in die klassieke benadering het onderzoek naar spermavloeistof centraal staat. Met het project "code 37" gaat men na of er betere onderzoeksresultaten kunnen bekomen worden, maar ook door per dossier een specifieke, contextgeïnspireerde staalname-/onderzoeksstrategie uit te werken. De verklaringen van slachtoffer en desgevallend van verdachte(n) staan hierbij centraal. De eerste conclusies van dit project werden op 12 januari 2021 door het parket en het NICC gepresenteerd aan de minister van Justitie. Door deze nieuwe aanpak is het aantal sepots om technische reden significant gedaald. Het aantal opgehelderde misdrijven is gestegen, en daarmee samenhangend ook het percentage veroordelingen. Vandaar dat de minister het NICC verzocht heeft om deze aanpak federaal uit te rollen.

Eind 2021 was er de uitrol van het zorgcentrum na seksueel geweld (ZSG) in de provincie Antwerpen. Het parket wijst erop dat de ZSG een verbetering zijn voor de opvang en bejegening van slachtoffers, de kwaliteit van de eerste vaststellingen, alsook voor de opvolging en afwerking van de zedendossiers.

De parketmagistraten volgen de vormingen van het IGO inzake seksueel en intrafamiliaal geweld.

Door de inzet van gespecialiseerde IFG-magistraten en het directiecomité van het Antwerpse parket, is er een Family Justice Centrum (FJC) in elk van de drie afdelingen (Antwerpen, Mechelen en recent ook Turnhout). Ketenpartners binnen politie, justitiehuisen, hulpverlening en lokale besturen werden op aandringen van het parket bereid gevonden hier mee in te investeren. Het parket heeft hiervoor samen met de ketenpartners ook aangeklopt bij de bevoegde Vlaamse ministers om middelen ter beschikking te stellen van zowel de FJC's, als de hulpverlening.

De afdeling Antwerpen van het parket is in februari 2021 gestart met het project "Juridische bijstand voor slachtoffers van intrafamiliaal geweld". Dit project is een samenwerkingsverband tussen het parket Antwerpen, de balie Antwerpen (bureau voor juridische bijstand afdeling Antwerpen), het Family Justice Centrum Antwerpen en de politie (noodhulp). Dit project heeft als doel (1) het slachtoffer in te lichten over de juridische implicaties van een verklaring en de mogelijke beschermingsmaatregelen, (2) het verhoor samen met het slachtoffer voor te bereiden en (3) het slachtoffer tijdens het verhoor bij te staan.

Ook de **rechtbank van eerste aanleg Antwerpen** zegt bijzondere aandacht te hebben voor de behandeling van zaken van seksueel geweld. Het is een voortdurend aandachtspunt en prioritaire doelstelling van de rechtbank. Volgens de rechtbank worden deze zaken zo snel mogelijk afgehandeld. Ze worden steeds behandeld door een collegiale kamer die minstens uit twee meer ervaren magistraten bestaat. Ze worden op een vast uur gesteld zodat de partijen niet te lang en niet in elkaars nabijheid moeten wachten. De rechtbank wijst erop dat er een grotere aandacht is voor straftoemeting en voor de toe te kennen schadevergoeding. Ook wordt veel aandacht besteed aan de positie van het slachtoffer. De rechtbank onderschrijft het belang van opleidingen maar preciseert dat de werkdruk reeds hoog is.

De rechtbank probeert ook haar manier van werken uit te dragen bij de andere rechtbanken van eerste aanleg (zie ook hoger). Er wordt ook intern geprobeerd om de aandacht voor de problematiek hoog te houden, door deze bijvoorbeeld regelmatig opnieuw te bespreken en de beslissingen op te volgen binnen het directiecomité, de sectie correctioneel en de sectie onderzoek.

Het **College van de hoven en rechtbanken** stimuleert de verspreiding van de voorstellen van de conferentie van rechtbanken van eerste aanleg. Het heeft zijn initiatieven reeds toegelicht in zijn brief van 9 april 2020 en bracht in het voorjaar van 2021 alle actoren van de strafrechtelijke keten samen met oog op sensibilisering en uitwisseling van 'good-practices' inzake de aanpak van dossiers seksueel geweld. Het vaardigt geen dwingende richtlijnen uit aangezien dit behoort tot de "jurisprudentiële" rol van de rechtbank en de magistraat. Wat de ondersteuningsdiensten buiten de gerechtelijke wereld (experten, justitiehuisen, ...) betreft stelt het College dat alleszins bijkomend moet geïnvesteerd worden in mensen en middelen, ook op niveau van de Gemeenschappen.

Het wijst er verder op dat het ook de betere aanpak van zedenmisdrijven opvolgt en de opleiding voor magistraten sensibiliseert en faciliteert.³⁹

Het **College van het openbaar ministerie** bevestigt dat de magistraten een prioritair belang hechten aan zaken van seksueel geweld, en de verplichte opleidingen volgen. Deze zaken worden opgevolgd door gespecialiseerde magistraten die in secties werken. Sommige parketten vermelden samenwerkingsakkoorden te hebben afgesloten met ziekenhuizen en schouwartsen en verwijzen in dit verband naar de ministeriële richtlijn van 2015 inzake de set seksuele agressie. De oprichting van zorgcentra voor seksueel geweld wordt als een belangrijke meerwaarde ervaren (voor de opvang van slachtoffers en de kwaliteit van de eerste vaststellingen). Bepaalde parketten stelden uniforme strafuitvoeringsrichtlijnen op. De nota van het College bevestigt ook het belang van de Family Justice Centers. Bepaalde parketten streven ernaar de magistraten te laten specialiseren maar slechts gedurende vijf jaar de materie te laten behandelen.

Ook **andere entiteiten** (zetel en Openbaar Ministerie) bevestigen dat er in hun rangen een verhoogde aandacht is voor de problematiek van het seksueel geweld.

Ze verwijzen ook naar de verplichte opleiding inzake seksueel geweld. Een parket merkt hierover op dat het momenteel nog te vroeg is om de impact te kunnen inschatten, maar dat het wel belangrijk is om deze opleiding praktisch te houden en niet te theoretisch. Het doel van de opleiding moet volgens dit parket zijn om de magistraten beter te maken/tools aan te reiken, niet om constant het negatieve (cijfers, sepot, verontwaardiging,...) te benadrukken. De academische wereld staat volgens dit parket in deze soms ook ver af van de praktijk, zeker in IFG-dossiers.

In dit verband verwijzen een aantal parketten ook naar de zorgcentra na seksueel geweld. Ze wijzen erop dat de werking en de absolute meerwaarde van de zorgcentra algemeen gekend zijn en niet enkel zorgen voor een betere, bredere en meer professionele opvang van slachtoffers van seksueel geweld, maar dat dit ook met zich meebrengt dat dit item binnen de parketten en de politiediensten sterk onder de aandacht blijft.

Een parket maakt ook melding van het bestaan van een samenwerkingsprotocol met de ziekenhuizen, schouwartsen en een dienst forensische geneeskunde. Door het samenwerkingsprotocol werden volgens dit parket reeds bestaande samenwerkingsverbanden geoptimaliseerd opdat het onderzoek van de slachtoffers van seksuele agressie, en van de bewijsstukken, zonder vertraging in optimale omstandigheden en door getrainde

³⁹ Dit betreft de aanbevelingen 15, 16, 17 en 18 die evenwel niet aan het College van de hoven en rechtbanken gericht waren maar die het College dus wel mee opvolgt.

onderzoekers kan gebeuren, zodat de beste garantie kan gegeven worden voor het achterhalen van de waarheid in deze vaak delicate dossiers.

Een hof van beroep antwoordt dat dossiers over seksueel geweld door een gespecialiseerde kamer worden behandeld. Die kamer werkt aan een hoog tempo zodat de behandelingsfase in beroep slechts ongeveer maximum 6 maand bedraagt, behoudens uitzondering ten gevolge van een onderzoeksmaatregel.

Een ander hof van beroep is van mening dat het verstandiger zou zijn om een groter aantal gespecialiseerde centra voor de behandeling van seksuele delinquenten op te richten om recidive te voorkomen.

Een parket antwoordt dat voor hen een project van zorgcentra relevant is om seksueel geweld aan te pakken. Gegroeid uit een pilootproject voor de dossiers binnen een politiezone, is men in dit parket gekomen tot een uitrol voor een volledige provincie. De werking en de absolute meerwaarde van de zorgcentra is volgens dit parket algemeen gekend en zorgt niet enkel voor een betere, bredere en meer professionele opvang van slachtoffers van seksueel geweld, maar brengt ook mee dat dit item binnen het parket en de politiediensten sterk onder de aandacht blijft. Daarnaast wordt ook opgevolgd dat alle magistraten effectief ingeschreven zijn voor de opleidingsdagen voor de verplichte grondige opleidingen seksueel en intrafamiliaal geweld.

In een ander parket worden dossiers over seksueel geweld door een gespecialiseerde sectie behandeld en worden bijgevolg automatisch uit de stapel dossier van gemeen strafrecht gehaald die het parket ontvangt. Wanneer een plaats vacant is in die sectie, worden de motivaties van de kandidaat-magistraat onderzocht. De sectiechef geeft bovendien een gespecialiseerde opleiding. Zaken in verband met seksueel geweld worden steeds door dezelfde kamer behandeld. Dit zorgt voor een verhoogde specialisatie in de aanpak en het beheer van dit type dossier.

Een rechtbank van eerste aanleg laat weten dat de magistraten werden/worden gestimuleerd om de opleidingen te volgen. In de verschillende afdelingen werd het in de dienstregeling mogelijk gemaakt dat alle rechters de thans verplichte opleidingen kunnen volgen. Alle rechters zullen deze opleidingen volgen zodat zij kunnen ingezet in deze kamers bvb. gedurende juli en augustus.

Beoordeling door de HRJ

De aanbeveling wordt uitgevoerd. Behandeling van zedenzaken is bij alle betrokken actoren een prioriteit. Er werden verschillende initiatieven genomen en meerdere acties zijn in ontplooiing. Er is veel aandacht en bewustzijn voor het belang van deze zaken.

4.17. AANBEVELING F20

F. Seksueel geweld.

20. Zorg ervoor dat artikel 35§6 van de wet op de voorlopige hechtenis beter toegepast en nageleefd kan worden in de onderzoeksgerechten.

De aanbeveling was gericht aan:

- De wetgever
- De rechtbank van eerste aanleg

Ontvangen antwoorden

De rechtbank van eerste aanleg Antwerpen zegt dat het ervoor zorgt dat de onderzoeksrechters in hun beschikking opnemen dat artikel 35, §6, van de wet op de voorlopige hechtenis concreet moet worden nageleefd. Concreet werden de modellen aangepast zodat de verwijzing naar en inhoud van dit artikel is opgenomen. In praktijk is doorgaans een justitieassistent aangesteld die dit mee opvolgt. De rechtbank vermoedt dat door de uitdrukkelijke vermelding van de inhoud van het artikel, de opvolging wel meer nauwgezet wordt opgenomen.

In een rechtbank van eerste aanleg wordt in de praktijk door de onderzoeksgerechten steeds een justitieassistent(e) aangeduid om de naleving van de begeleidings- en behandelingsvoorwaarden op te volgen. Deze stelt zich in contact met de therapeut. Indien de inverdenkinggestelde in gebreke blijft de begeleiding of behandeling te volgen/voltoeien, dan zal de justitieassistent(e) de onderzoeksrechter hiervan in kennis stellen indien het gerechtelijk onderzoek nog lopende is, dan wel het parket indien de zaak reeds werd verzonden naar de bodemrechter.

In een andere rechtbank van eerste aanleg worden de voorwaarden die worden opgelegd in het kader van de wet op de voorlopige hechtenis opgevolgd door de justitieassistenten van de justitiehuisen. Indien een begeleiding of behandeling wordt opgelegd, wordt de naam van de begeleider of behandelaar vermeld in de tekst van de voorwaarden voor zover deze gekend is. Indien nog een begeleiding of behandeling moet worden gezocht/opgestart, waakt het justitiehuis erover dat dit gebeurt in samenspraak met de onderzoeksrechter of het parket, afhankelijk van de stand van het dossier. De begeleider of behandelaar doet ook verslag aan de justitieassistent over de punten voorzien in artikel 35§6 van de wet op de voorlopige hechtenis. De justitieassistent rapporteert vervolgens al naar gelang het geval aan de onderzoeksrechter of aan het parket.

In nog **een andere rechtbank van eerste aanleg** wordt gebruik gemaakt van het digitaal dossier *Gejo* voor snelle gegevensuitwisseling met het justitiehuis, alsook van het digitaal platform *I+Belgium* met de politie. In het geval een persoon onder voorwaarden wordt in vrijheid gesteld, dient hij zich eerstdaags op het justitiehuis aan te melden om een begeleiding te bespreken. Is hij voordien aangehouden, dan wordt doorgaans gewacht op het verslag van de psychiater/psycholoog en kan hij een eventuele begeleiding vanuit de gevangenis voorbereiden met behulp van *Tandem*.

Beoordeling door de HRJ

Aan de aanbeveling is gevolg gegeven door de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen.

4.18. AANBEVELING F21

F. Seksueel geweld

21. Bevorder het wetenschappelijk onderzoek naar seksueel geweld en gebruik geschikte risicotaxatie-instrumenten.

De aanbeveling was gericht aan:

- De wetgever
- De bevoegde federale, gemeenschaps- of gewestministers

Ontvangen antwoorden

Op het niveau van de **minister van Justitie** is het risicotaxatie-instrument onderdeel van het project rond kwetsbare personen en wordt het ontwikkeld. Het kabinet deelt mee dat verschillende onderdelen afgerond zullen zijn in juni 2021; een verslag "partnergeweld – lokale politie", een verslag "partnergeweld – correctioneel parket" en een verslag "risico van recidive". Die verslagen zullen worden geanalyseerd en gebruikt in het risicotaxatie-instrument.

De **Vlaamse minister van Justitie en Handhaving** wenst dat de justitieassistenten bij de justitiehuizen de risicoanalyse gebruiken bij hun advies- en begeleidingsopdrachten. Er wordt aan een visietekst gewerkt. Het lastenboek wordt opgesteld en de aanbesteding zal voor de zomer worden gestart, conform de regels van de openbare aanbestedingen.

Volgens de **minister van justitiehuizen van de Federatie Wallonië-Brussel** analyseren de justitieassistenten constant het risico van recidive via de evaluatie van parameters, die met name worden vermeld in de checklist van de risicotaxatie van de COL 15/2020. Er werd een aanbesteding afgesloten met de Universiteit van Luik voor een academische studie over het elektronisch toezicht, waarbij gerechtelijke en sociale gegevens worden gecombineerd om de factoren van recidive te analyseren (...). De resultaten worden eind 2022 verwacht.

Beoordeling door de HRJ

De federale overheid en de deelstaten hebben aanbeveling F21 uitgevoerd vermits ter zake actie werd ondernomen. De problematiek wordt verder opgevolgd door de werkgroep seksueel en intrafamiliaal geweld binnen de HRJ.

5. BESLUIT

De HRJ heeft een bijzonder onderzoek verricht naar het dossier *Steve Bakelmans*. De moord op Julie Van Espen betekende een shock voor de nabestaanden, de gehele maatschappij, de politieke gezagsdragers en de magistratuur. De HRJ onderzocht alle fasen van de gerechtelijke procedure. Het onderzoeksverslag werd goedgekeurd op 19 december 2019. Het stelt een aantal disfuncties vast. In het verslag werden een aantal tekortkomingen vastgesteld en een aantal aanbevelingen geformuleerd.

De Antwerpse gerechtelijke actoren ondernamen actie, voorafgaand aan het verslag van 19 december 2019, en hebben navolgend de aanbevelingen van de HRJ uitgevoerd.

Bij wijze van voorbeeld wordt de zittingstijd beter gemanaged opdat slachtoffer en beklaagde niet lang in elkaars nabijheid moeten zijn. Er wordt voldoende zittingscapaciteit voorzien voor zaken van seksueel geweld. Zowel de magistraten van het parket-generaal als van het hof van beroep kiezen er voor deze zaken prioritair te behandelen.

Het Antwerpse gerecht vult de strafdossiers nu ook aan met relevante informatie uit andere dossiers, waar nodig ook met een opsluitingsfiche. Een echt goede informatiedoorstroming veronderstelt echter dat het beleid erin slaagt performante informaticasystemen te voorzien, zoals beoogd en aangekondigd. Het Antwerpse parket en het parket-generaal hebben de informatiedoorstroming over het verloop ter zitting verbeterd, onder meer over de gevorderde straf. Dat laatste wordt in een aantal rechtbanken nochtans opgevangen door de gevorderde straf op het zittingsblad te laten acteren.

De voorwaarden, opgelegd aan verdachten in voorlopige vrijheid, worden beter opgevolgd. Ook wordt opgevolgd of de verlenging van de voorwaarden wordt gevraagd in afwachting van het vonnis. De onmiddellijke aanhouding wordt als regel beslist door dezelfde rechters als degene die oordeelden over de grond van de zaak.

De Antwerpse rechtbank van eerste aanleg ziet erop toe dat nieuwe magistraten ook in strafzaken kunnen zetelen, zoals in vele andere rechtbanken. Deze mogelijkheid is niet onverenigbaar met de nood aan specialisatie.

De aanbeveling om magistraten die met pensioen gaan onmiddellijk te vervangen, is nog niet ten uitvoer gelegd. De wettelijke kaders worden nog steeds niet ingevuld, hoewel daar destijds, onder meer door het hof van beroep te Antwerpen, en sedertdien herhaald formeel werd op aangedrongen.

De behandeltermijnen worden zo kort mogelijk gehouden en bepaald, rekening houdend in elke fase met de tijd die de andere actoren nodig hebben. De zittingstijden en de termijnen worden gemonitord en gecommuniceerd tussen het parket-generaal en het hof van beroep. Zaken van seksueel geweld worden niet meer voor onbepaalde duur uitgesteld, wat wel gebeurd is in de zaak Bakelmans.

Er is meer bewustzijn en ambitie om de risico's beter te taxeren. Een goede risicotaxatie kan het koninginnenstuk zijn in zaken van seksueel geweld – zowel bij het opleggen van voorwaarden aan beklaagden in voorlopige vrijheid, als bij de beoordeling ten gronde. Maar dit instrument moet verder uitgewerkt worden en er is meer wetenschappelijk onderzoek nodig, wat gestimuleerd wordt door de ministers die de justitieuizen onder hun bevoegdheid hebben. Cruciaal hierbij is dat er voldoende gerechtsdeskundigen beschikbaar zijn.

Zonder twijfel moet ook geïnvesteerd worden in diensten die seksuele delinquenten begeleiden en behandelen, en die instaan voor re-integratie in de maatschappij. De beleidsinitiatieven die in dit verband werden geformuleerd zullen een groot maatschappelijk belang hebben eens zij ten volle zijn gerealiseerd.

Het opvolgingsonderzoek biedt hoop op een beter management en een verhoogde aandacht voor zaken van seksueel geweld.

